

Program för Hammarbyhöjden och Björkshagen

Samrådshandling
2014-05-06
DNR 2012-10147-53

Stockholms
stad

SAMMANFATTNING

Stockholm växer. Om tio år väntas det bo en miljon människor i Stockholms stad. Ungefär hälften är personer som föds här och hälften är människor som väljer att flytta hit. För att möta den växande befolkningen har stadsbyggnadskontoret fått i uppdrag att planlägga för 140 000 nya bostäder fram till år 2030.

Promenadstaden – översiktsplan för Stockholm anger hur staden kan växa på ett långsiktigt hållbart sätt. Översiktsplanen pekar bland annat ut ett område söder och väster om dagens innerstad som den centrala stadens utvidgning. Här ska en stor del av de nya bostäderna byggas tillsammans med förskolor, skolor och andra offentliga funktioner.

Hammarbyhöjden och Björkhagen är två stadsdelar som ligger inom den centrala stadens utvidgning. Stadsdelarna byggdes under 1930-1950-talen utifrån tankarna om hus-i-park. Gatorna följer topografin och natur sparades runt husen. Många som bor i stadsdelarna har flyttat dit just på grund av närheten till grönskan, med Nackareservatet runt knuten. Även närheten till innerstan är en självklar dragningskraft. Hammarbyskogen och Nytorps Gärde

är tillsammans med Nackareservatet omtyckta rekreatiomsområden. Det finns stora ekologiska värden både i naturen mellan husen och i Hammarbyskogen. Ett ekologiskt samband med bland- och ädellövskog går från Nackareservatet via Hammarbyskogen till Årstaskogen.

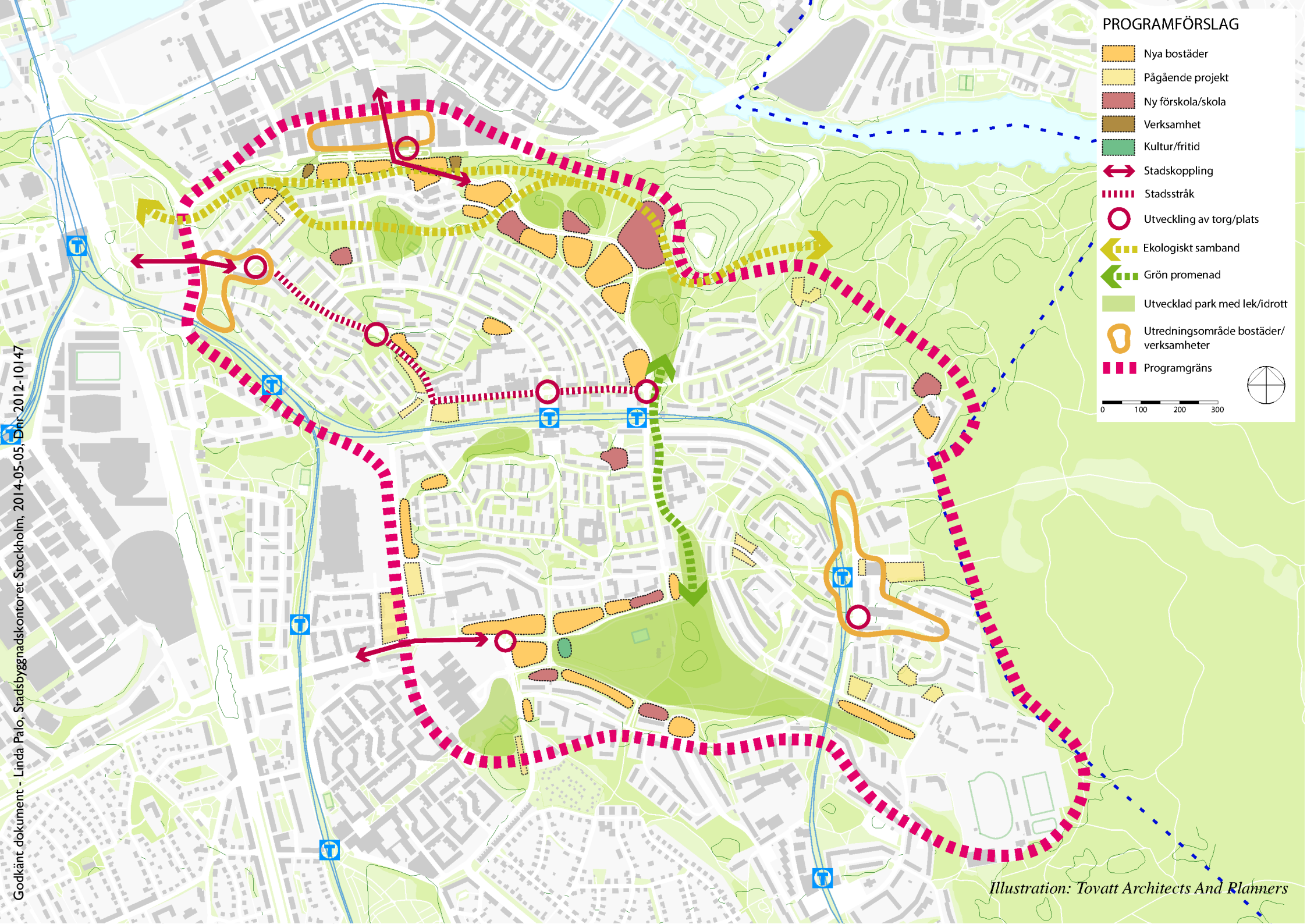
Programmet föreslår att mellan 2 100 och 2 600 nya bostäder byggs i stadsdelarna. Tre större områden föreslås tas i anspråk för bebyggelse: ett vid en överdäckning av Hammarbyvägen, ett i Hammarbyskogen och ett på västra Nytorps Gärde. Bebyggelsen tillsammans med nya gator kopplar Hammarbyhöjden och Björkhagen bättre samman med omkringliggande stadsdelar. Särskilt förbindelsen till Hammarby Sjöstad förbättras, när barriäreffekterna med buller och storskalig infrastruktur mildras. Ett stråk mellan Gullmarsplan och Hammarbyhöjdens centrum förstärks med en serie nya hus och upprustade platser. Ytterligare platser för bebyggelse föreslås också i programmet. Plats avsätts för åtta nya förskolor och en ny grundskola. En strategi för gröna mötesplatser presenteras, med nya och upprustade befintliga parker, gröna promenader och mötesplatser.

Under samrådet ska Nytorps Gärdes funktion som stadsdelspark särskilt behandlas, och boende bjuds in för att diskutera vad de olika delarna av gärdet kan användas till. Efter samrådet tas ett särskilt parkprogram fram för gärdet.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att programmet och efterföljande detaljplaners genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL (2010) 4 kap 34§ eller MB 6 kap 11§ att en miljöbedömning behöver göras. Programmet överensstämmer med gällande översiktsplan. Störst konsekvenser får programmets genomförande på naturmiljön och de ekologiska värdena, när spridnings-sambandet mellan Nackareservatet och Årstaskogen försvagas. Även viktiga rekreatiomsytor tas i anspråk, men kan i viss mån ersättas genom programmets strategi för gröna mötesplatser. Störst påverkan för rekreation har programmet i Hammarbyskogen. Bedömningen är att delarna med de nya offentliga funktionerna och överdäckningen av Hammarbyvägen samt den förbättrade kopplingen till Hammarby Sjöstad väger tyngre.

PROGRAMFÖRSLAG

- Nya bostäder
 - Pågående projekt
 - Ny förskola/skola
 - Verksamhet
 - Kultur/fritid
 - Stadskoppling
 - Stadsstråk
 - Utveckling av torg/plats
 - Ekologiskt samband
 - Grön promenad
 - Utvecklad park med lek/idrott
 - Utredningsområde bostäder/verksamheter
 - Programgräns
- 0 100 200 300
-

**Välkommen
med dina synpunkter!**

**Samrådet pågår 6 maj – 29 augusti 2014.
Skriftliga synpunkter lämnas senast den 29 augusti till:**

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

eller

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
Box 8314
104 20 Stockholm

Ange diarienummer 2012-10147-53

Information om programmet lämnas av:
Linda Palo, stadsbyggnadskontoret
linda.palo@stockholm.se
08-508 275 26

I programmet redovisas förslag till utveckling av stadsdelarna Hammarbyhöjden och Björkhagen samt Nytorps Gärde. Programmet är på samråd 6 maj – 29 augusti 2014. Under programsamrådet har remissinstanser, sakägare, allmänhet, organisationer och intressegrupper möjlighet att framföra sina synpunkter på förslaget.

Förslaget visas upp i Fyrkanten i Tekniska nämndhuset, Fleminggatan 4, på Skarpnäcks stadsdelsförvaltning, Björkhagsplan 6 i Björkhagen samt i GlashusEtt, Lugnets allé 39 i Hammarby Sjöstad. Under samrådstiden håller Stockholms stad också ett samrådsmöte, dit allmänheten är välkommen.

Den senaste informationen om programarbetet finns på webbplatsen, www.stockholm.se/hammarbyhojden-bjorkhagen, där det också går att ladda ner programmet och utredningar som gjorts i samband med programarbetet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BAKGRUND	6	PROGRAMFÖRSLAG	22	KONSEKVENSER	44
Syfte och avgränsning	6	Stadsbyggnadsidé	22	Behovsbedömning	44
Det politiska uppdraget	6	De gröna mötesplatserna	24	Rekreation och socialt liv	44
Pågående planering	6	Större bebyggelseområden	27	Idrott	44
Mellankommunala intressen	7	Förtätning i befintlig bebyggelsestruktur	37	Barnperspektiv	45
Styrdokument	8	Förskolor och skola	41	Natur och ekologi	45
Process	9	Bedömningsgrunder för ej utpekade områden	42	Trafik och tillgänglighet	45
OMRÅDESANALYS	10	Förhållningssätt kulturhistoriska miljöer	42	Fastighetsintrång	45
I det större perspektivet	10	Arbetsplatser	43	Risk	45
Stadsnära natur	10	Parkering	43	Buller	46
Historik	12	Hållbar utveckling	43	Markföroreningar	46
Stads- och landskapsbild	12			Luftföroreningar och partiklar	46
Natur	14			Dagvatten	46
Kulturhistoriska värden	15			Promenadstaden & det bostadspolitiska målet	46
Parker och rekreation	16			Kulturhistoria	47
Service	18			Hållbar utveckling	47
Trafik	19				
Geoteknik	20				
Dagvatten	20				
Buller, vibrationer och risk	21				
Markföroreningar	21				
Luftkvalitet	21				
				STADSBYGGNADSPROCESSEN	48

BAKGRUND

Stockholm växer. De senaste åren har befolkningstillväxten i Stockholm ökat och inom tio år kommer det att bo en miljon invånare i Stockholms stad. Ungefär hälften föds här och hälften är människor som flyttar hit. Att människor vill bo i Stockholm är bra för stadens utveckling. För att möta den växande staden har stadsbyggnadskontoret fått i uppdrag av politikerna att planera för 140 000 nya bostäder fram till år 2030.

Syfte och avgränsning

Syftet med programmet är att bidra till det bostadspolitiska målet om 140 000 nya bostäder fram till år 2030, att förbättra kopplingen mellan Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad samt att ta ett helhetsgrepp för att stärka de offentliga funktioner som behövs när befolkningen ökar. Programområdet omfattar Hammarbyhöjden, Björkhagen och Nytorps Gärde. Programmet hanterar i första hand mark som Stockholms stad äger.

Den geografiska avgränsningen för programområdet har ändrats sedan start-pm. I uppdraget från stadsbyggnadsnämnden ingick att utreda ett område som omfattade Björkhagen, Hammarbyhöjden, Nytorps Gärde samt Blåsut och delar av Kolerakyrkogården. Under arbetets gång har det visat sig svårt att behålla Blåsut och Kolerakyrkogården i programområdet. Orsaken är att Blåsut påverkas för mycket av andra projekt i närområdet för att det ska vara möjligt att hantera i programmet för Hammarbyhöjden och Björkhagen. Den nya gränsen för områdesprogrammet går därför i stadsdelsgränsen mellan Skarpnäck och Enskede-Årsta-Vantör, via Garagevägen norrut längs tunnelbanan och vidare Hammarbybacken fram till korsningen Hammarbyvägen.

Programmet hanterar i första hand bostadsfrågan, i andra hand de allmänna funktioner som en ökad befolkning innebär, som förskolor och skola, parker, grönstruktur och liknande.

Programförslaget visar var gator, kvarter och allmän mark kan avsättas, anger förhållnings-sätt till omkringliggande intressen och beskriver vilka frågor som behöver utredas närmare i detaljplaneskedet. Den kvartersstruktur och de byggnader som visas i programförslaget är illustrationsbilder. Den exakta utformningen av kvarter och allmän platsmark, hushöjder med mera, avgörs först i detaljplaneskedet.

Programförslaget visar var gator, kvarter och allmän mark kan avsättas, anger förhållnings-sätt till omkringliggande intressen och beskriver vilka frågor som behöver utredas närmare i detaljplaneskedet. Den kvartersstruktur och de byggnader som visas i programförslaget är illustrationsbilder. Den exakta utformningen av kvarter och allmän platsmark, hushöjder med mera, avgörs först i detaljplaneskedet.

Det politiska uppdraget

Stadsbyggnadsnämnden gav stadsbyggnadskontoret i uppdrag att inleda programarbetet vid sammanträdet den 7 februari 2013. Till nämndbeslutet gjordes ett särskilt uttalande där nämnden understryker vikten av att få in Söderortsvisionens mål om fler arbetsplatser i programmet. Nämnden tryckte också på vikten av att skapa en koppling till Hammarby Sjöstad, behovet av dialog med de boende samt önskar se ett sammanhängande gatunät och definierade kvarter med tydliga gränser mellan privat och offentligt i den nya bebyggelsen.

Pågående planering

Programområdet ligger nära två stadsutvecklingsområden: Hammarby Sjöstad och Söderstaden. När Hammarby Sjöstad står klart kommer 35 000 personer att bo och arbeta i området. Söderstaden har fyra delområden: Globenområdet, Slakthusområdet, Södra Skanstull och Gullmarsplan-Nynäsvägen. Ambitionen är att skapa en tätare, mer funktionell stadsmiljö som länkar samman de fyra delområdena. I Slakthusområdet pågår planering för 2 500 – 3 000 nya bostäder. Stockholms stad har också tecknat ett intentionsavtal för att utreda förutsättningarna för att etablera en större handelsanläggning.

Inom programområdet är fem projekt under uppförande eller kommer att byggas:

- Vid Resare Bengts plan (dnr 2009-00111)
- Bakom Björkhagens centrum i kv Duggregnet. I detaljplanen ingår även en tillbyggnad mot Malmövågen med bostäder och kommersiella lokaler i bottenvåningen (dnr 2009-00919)
- Vid Garagevägen bakom Nytorpsskolan (dnr 2007-06723)
- I kv Hydrografen, längs Sparrmansvägen och Finn Malmgrens väg, (dnr 2009-01712)
- I Kv Regndroppen vid Halmstadsvägen nära korsningen Ystadsvägen (dnr 2011-03756)

Detaljplanearbete pågår på tre platser:

- Vid kv Orkanen och Tjockan, längs Understensvägen och Simrishamnsvägen (dnr 2010-17031)
- Längs Karlskronavägen, intill kv Snöfallet (dnr 2010-07564)
- Vid korsningen Malmövågen/Ystadsvägen (dnr 2014-00357)

Två detaljplaner är överklagade

- Del av Hammarbyhöjden 1:1 vid Finn Malmgrens väg (dnr 2011-02007)
- Enskede gård 1:1 vid Dalen (dnr 2009-16676)

Utöver det finns tre markanvisningar gjorda i programområdet som ännu inte lett till att något planarbete har startats.

- I korsningen Nathorsvägen/Palandergatan
- Söder om Hammarbyhöjdens IP
- Högst upp på Karlskronavägen

Mellankommunala intressen

Programområdet tangerar Nacka kommun i öster, där Björkhagen och Hammarbyhöjden möter Nackareservatet. Marken i Nackareservatet ägs till stor del av Stockholms stad.

Illustration: Tovatt Architects And Planners

Styrdokument

Vision 2030

Stockholms kommunfullmäktige har fattat beslut om en samlad och långsiktig framtidsbild för Stockholm: Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass. Tre teman lyfts särskilt fram:

- Stockholm ska vara en mångsidig stad som är rik på upplevelser
- Stockholm ska vara en innovativ och växande stad
- Stockholm ska vara en stad för medborgarna

Promenadstaden

Promenadstaden - översiktsplan för Stockholm, beskriver på vilket sätt Stockholm ska växa för att nå målen i Vision 2030. I Promenadstaden beskrivs fyra stadsutvecklingsstrategier, som är

utgångspunkten för att nå hållbar tillväxt. Det handlar bland annat om satsningar på strategiska områden i centrala Stockholm, utveckling av närförort samt satsningar på tyngdpunkter och samband i ytterstaden i syfte att koppla samman staden på ett bättre sätt än idag.

Den gröna promenadstaden

Den gröna promenadstaden är ett tematiskt tillägg till översiktsplanen och beskriver strategier för hur stadens parker och natur ska utvecklas. En huvudtanke i Den gröna promenadstaden är att det ska vara lätt och lockande att gå och cykla mellan vardagens viktiga platser. Genom att utveckla gröna promenader kan ett nät av offentliga rum byggas upp. Parker, torg, idrottsytor och naturområden kan länkas samman med

varandra genom trädplanterade gator eller gångstråk. Den gröna promenadstaden godkändes av stadsbyggnadsnämnden den 13 december 2013 och väntas antas av kommunfullmäktige under 2014.

Arkitektur Stockholm

Arkitektur Stockholm är Stockholms första arkitekturstrategi. Den beskriver hur stadens vision och översiktsplan ska förverkligas. Strategin är uppdelad i fem teman: Staden, stadsrummet, stadsdelen, byggnaden och processen. Arkitektur Stockholm godkändes av stadsbyggnadsnämnden den 14 november 2013 och väntas antas av kommunfullmäktige under 2014.

Framkomlighetsstrategin

Framkomlighetsstrategin beskriver hur ett förändrat synsätt på resande och trafik kan skapa plats för de nya stockholmarna i den växande staden. Strategin har fyra huvudinriktningar:

- Mer plats till bussar och cyklister. Fler reserverade körfält ska prioriteras framför parkeringsplatser längs gatan.
- Trafiken ska bli mer pålitlig: det ska bli lättare att räkna ut ungefär hur lång tid en resa tar, oavsett färdväg.
- Gångtrafikanterna får bättre förutsättningar: det kan handla om bättre belysning, bättre städning och snöröjning.
- Minska de negativa effekterna som trafiken kan ha på storstadslivet: satsningar på nya vägar och ny kollektivtrafik som avleder trafik från innerstaden.

Framkomlighetsstrategin antogs av kommunfullmäktige i januari 2013.

Miljöprogrammet

Stockholms miljöprogram för åren 2012-2015 anger sex delmål för att nå en hållbar utveckling. Stadsbyggnadsnämnden berörs särskilt av delmål 4: hållbar användning av mark och vatten. Som delmål anges att:

- Mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden ska stärkas och utvecklas

- Grön- och vattenområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska stärkas och utvecklas
- Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas
- Vid förändringar i mark- och vattenområden ska dessa utformas för kommande klimatförändringar
- Skötseln av grön- och vattenområden ska stärka biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter

Process

I arbetet med att ta fram programmet har kontakt med boende i området haft en viktig roll. Den 19 mars 2013 hölls ett informationsmöte om programarbetet i aulan i Björkhagens skola. På mötet gavs information om översiktsplanen, om planprocessen och om det politiska uppdraget. Stockholms stad berättade också om den tidiga dialog med boende som skulle hållas i samband med programarbetet och gav deltagarna möjlighet att lämna e-postadresser för att få ytterligare information. Den tidiga dialogen hölls i Markuskyrkan den 14 maj 2013. Till dialogmötet behövdes en föranmälan, för att kunna planera storlek på lokal, hur mycket material som behövdes med mera. Alla som anmälde sig var välkomna, till sist deltog omkring 150 personer. Den tidiga dialogen har använts som kunskaps-

underlag jämfört med övriga utredningar under arbetets gång. Resultatet från dialogmötet finns att ta del av på www.stockholm.se/hammarbyhojden-bjorkhagen. Där finns även en återkoppling, som beskriver vilka frågor som det har varit möjligt att arbeta vidare med och vilka frågor som inte kunde hanteras inom ramen för programmet. I samband med dialogmötet samlades fler e-postadresser in och de har sedan blivit stommen för utskick när uppdateringar har gjorts på projektets webbplats, när utredningar blivit klara och när samrådet startade. Mejladresserna har också använts när ytterligare frågor har behövt få svar, exempelvis för en enklare enkätundersökning.

Tidig dialog i Markuskyrkan.

OMRÅDESANALYS

Smalhusen, grönskan mellan husen och närheten till både naturen och staden karaktäriserar Hammarbyhöjden och Björkhagen. Stadsdelarna har stor potential, men tungt trafikerade vägar skär av området från närliggande stadsdelar i norr och väster.

I det större perspektivet

Enligt Promenadstaden gäller strategi 1 för Hammarbyhöjden och Björkhagen: fortsatt att stärka centrala Stockholm. Strategin innebär bland annat att staden utvecklar en mer sammanhållen stadsmiljö i Stockholms närförorter. Ett område söder och väster om tullarna pekas ut som den centrala stadens utvidgning. Det är områden som blivit allt mer populära och där det korta avståndet till malmarna och närheten

Hammarbyhöjden och Björkhagen i Promenadstaden.

till grönområden är självklara delar i dragningskraften. Stadsdelarna är väl försörjda med kollektivtrafik, men jämfört med innerstaden är de gleset befolkade. Här har planeringen som mål att skapa en tätare, sammanhållen, mer mångsidig och levande stadsmiljö. Det finns förutsättningar för ett bredare utbud av bostäder, verksamheter, service, kultur, upplevelser med mera. För att uppnå det målet behöver flera närförorter i Stockholm genomgå en omvandling. Samtidigt ska värdet av den kulturhistoriska och karaktärsskapande bebyggelsen från olika epoker beaktas, liksom betydelsen av attraktiva parker och naturområden. Förbättrad rörlighet för gång- och cykeltrafik och minskade barriärer mellan olika stadsdelar ska prioriteras.

Programområdet ligger nära två stadsutvecklingsområden, Hammarby Sjöstad i norr och Slakthusområdet i väster. I öster finns Nackareservatet, en stor resurs för natur, ekologi och rekreation. Nytorps Gärd omfattas inte av den centrala stadens utvidgning, däremot går ett utpekat samband från Gullmarsplan söder om Nytorps Gärd via Kärrtorp, Bagarmossen och Skarpnäck vidare till Farsta.

Stadsnära natur

Med Skanstull två-tre tunnelbanestationer bort och Nackareservatet utanför knuten är Hammarbyhöjden och Björkhagen stadsdelar som både har stadslivet och naturen runt hörnet. Det är stadsdelarnas främsta attraktionskraft och många har valt att bo här just på grund av närheten till naturen och staden. Naturen präglar stadsdelarna på många sätt. Träden kryper fram mellan husen och dominerar stadsrummet. De viktigaste mötesplatserna är samtidigt platser för rekreation eller naturupplevelser.

Programområdet med innerstaden i bakgrunden.

Orienteringskarta

Hammarby Sjöstad

Hammarbyvägen

Hammarbybacken

Kalmgatan

Hammarbyskogen

Hammarbybacken

Lilla Sickla gård

Kolera- kyrkogården

Gullmarsplan

Galg- backen

Gull- pigan

Olaus Magnus väg

Hammarby- höjdens IP

Nyvägen

T Skärmarbrink

Sparrmans- vägen

Finn Malmgrens väg

T Hammarbyhöjden

Malmövägen

Nacka- reservatet

Blåsut

Hammarby- depån

Garogevägen

Paternostervägen

Urfhamnsvägen

Malmövägen

T Björkhamnen

Markus- kyrkan

Slakthusområdet

Dalens sjukhus

Nytorps Gärd

Ystadvägen

Sofielundsvägen

Dalen

Åstorpsringen

Kärrtorp

Kärrtorps IP

Historik

Hammarbyhöjden började byggas på 1930-talet, som ett av de första smalhusområdena i Stockholm. Området byggdes som kritik mot innerstadens täta stenstadsbebyggelse. Husen i den vita staden, som Hammarbyhöjden kom att kallas, har fasader i ljus puts, är genomgående tre våningar höga och huskropparna är mellan åtta och tio meter breda.

På grund av förändringar i befolkningssammansättningen sjönk befolkningmängden i Hammarbyhöjden under andra halvan av 1900-talet. På 1990-talet togs ett program fram för att rusta upp, modernisera och förtäta området med tusen nya lägenheter. Strategin då var att främst placera nya hus i utkanten av den äldre bebyggelsen, mot Hammarbyskogen och längs tunnel-

Flygfoto över Hammarbyhöjden, 1930-tal. Foto SSM.

banan. Den nyare bebyggelsen skiljer sig från den ursprungliga genom att den är större i skala och har mer varierade former. Under 1990-talet byggdes också flera parkeringsdäck runt om i Hammarbyhöjden. Senare tillägg av bostäder följer tydligt den äldre bebyggelsens formspråk, men är en eller ett par våningar högre.

Om Hammarbyhöjden byggdes som kritik mot innerstadens täta stenstadsbebyggelse, så byggdes Björkhagen som kritik mot Hammarbyhöjden. Smalhusområdet ansågs, när det stod klart, vara allt för enformigt. I Björkhagen har bebyggelsen en stor variation i skala, hustyper och fasadmaterial. I stort sett all bebyggelse har grön förgårdsmark mot gatan. Björkhagen byggdes i huvudsak på 1940- och 50-talet. Topografin stärks genom husens placering med lamellhus

Skivhuset i Björkhagens centrum. Foto Nyréns Arkitektkontor.

i tre våningar i dalgångarna och punkthus i sex våningar på höjderna. Det ljusa skivhuset i centrum och Markuskyrkan skiljer ut sig från den övriga bebyggelsen.

Även här ansluter de senare tilläggen med bostadshus i skala och hustyp till den äldre bebyggelsen. Avvikande är Understenshöjdens ekoby, som med sina mörka radhus i trä helt avviker från området i övrigt.

Stads- och landskapsbild

Programområdet ligger i ett sprickdalslandskap med långsträckta öst-västliga dalgångar omgivna av bergsryggar. Topografin är dramatisk med stora höjdskillnader. En förkastningsbrant går mellan Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad, i den norra delen av programområdet. Det

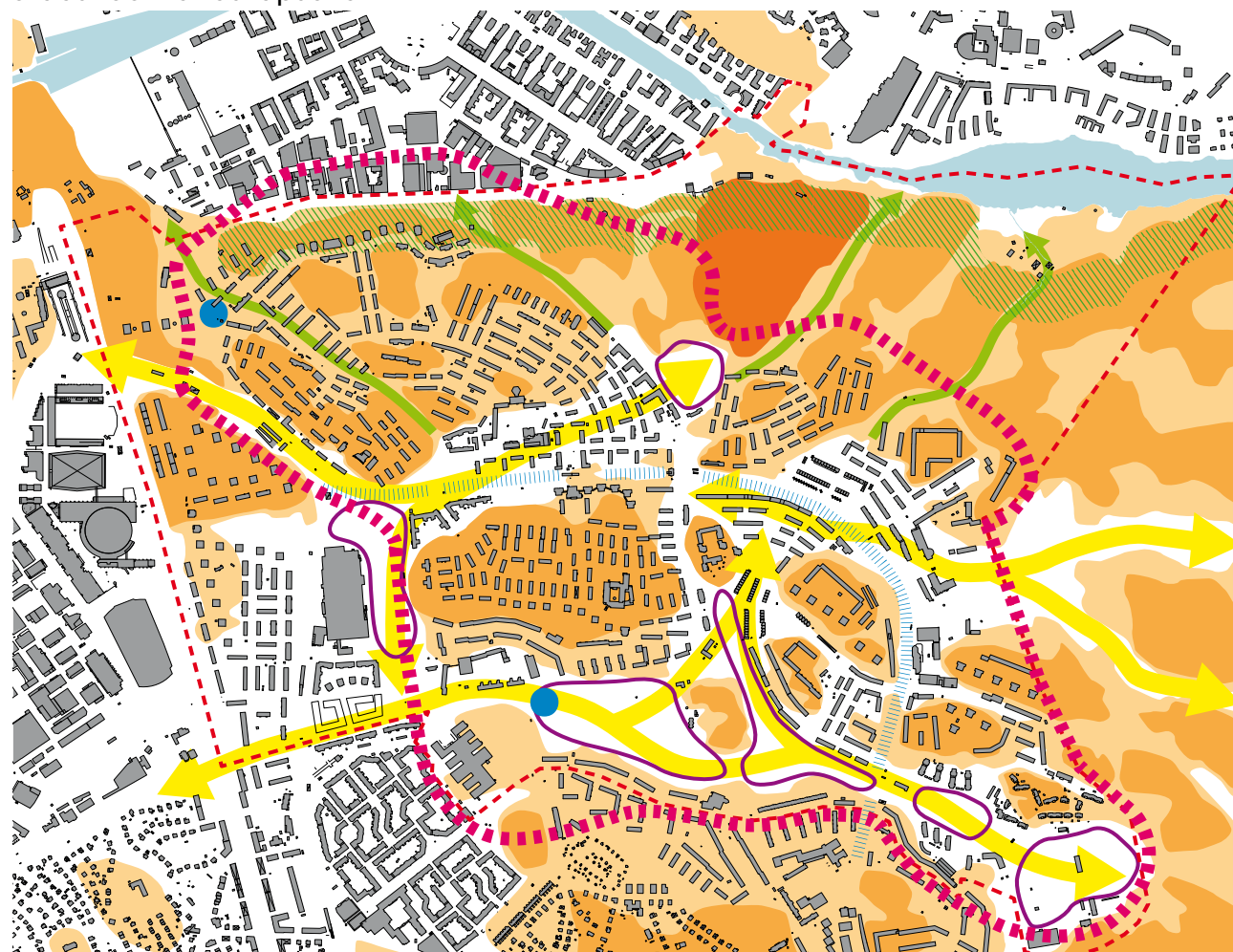
Understenshöjdens ekoby. Foto Nyréns Arkitektkontor.

finns få platta ytor i stadsdelarna. Ett undantag är Nytorps Gärd, som ligger i en vidsträckt dalgång.

Programområdet ligger mycket centralt, men är isolerat från omkringliggande stadsdelar på grund av olika barriärer. Storskalig infrastruktur kantar programområdet både i väster och i norr. I väster skär tunnelbanan och Åstorpsringen av programområdet från Blåsut och Dalen. Väster om Hammarbyhöjden ligger också SL:s depå i Blåsut och lite längre bort Nynäsvägen som är en kraftig barriär. I norr, mellan Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad, går den tungt trafikerade Hammarbyvägen, som fungerar som transportled för farligt gods. Parallellt med den ligger Hammarby Fabriksväg, en lokalgata som försörjer industrifastigheterna i södra Hammarby Sjöstad. Tillsammans med förkastningsbranten skapar det kraftiga barriärer som försvårar för människor att röra sig mellan stadsdelarna. Barriärerna var en fråga som togs upp på den tidiga dialog som hölls i stadsdelarna. Flera boende ville ha bättre möjligheter att röra sig till omkringliggande stadsdelar.

Den som kommer till Hammarbyhöjden från Gullmarsplan möts av en allmän pisseoar och en sjudygnsparkering. Entrén från Slakthusområdet via Sofielundsvägen mot Nytorps Gärd saknar tydliga riktningar och gränser.

Stads- och landskapsbild

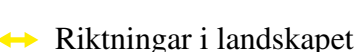

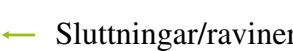

Förkastningsbrant	Hammarbybacken	Riktningar i landskapet	Banvall
Höjdparter högre/lägre	Sluttningar/raviner	Öppen rymd	Entré

Illustration: Nyréns Arkitektkontor.

Natur

Nackareservatet, som tangerar programområdet i öster, är en del av Nacka-Tyrestakilen och ingår i stockholmsregionens gröna infrastruktur. Här växer hållmarkstallskog på de högre partierna medan blandskog dominerar på marker med lite tunnare jordtäckte. I de lägre liggande sprickdalarna växer ek, hassel och almdominerad ädelövskog. Där Nackareservatet slutar vid Hammarbybacken fortsätter ett lokalt betydelsefullt ekologiskt stråk. Det går genom Hammarbyskogen bort till Kolerakyrkogården och kopplar på Årstaskogen. Delar av stråket har klassats som värdekärnor av regional betydelse. Det sammanhängande grönstråket är markerat som ekologiskt särskilt betydelsefullt i Den gröna promenadstaden och ingår i Stockholms lokala ekologiska infrastruktur. Nackareservatet stryker längs den östra programgränsen och övergår i söder till Nytorps Gärdet. Gärdet är en viktig grönyta för rekreation, men har inga större ekologiska värden. Även mellan bebyggelsen finns i hela programområdet värdefull natur.

Värdekärnor

Hammarbyskogen är en ekologiskt värdefull miljö med en stor mängd ekologiska värdekärnor, alltså naturmarker som har goda förutsättningar för att hysa en hög biologisk mångfald av skyddsvärda arter. Skogen består till stor del av barrskog, men även blandskog och en del

Naturtyper (skog) samt värdekärnor

Illustration: Ekologigruppen.

ädellövskog finns. Tre ekområden klass 3 finns utpekade i Stockholms stads ekdatabas. Nordost om Hammarbyhöjdens IP finns ett område med inslag av våtmark.

Ekologiska samband och biologisk mångfald

För att kunna mäta biologisk mångfald har Stockholms stad valt att sätta fokus på tre viktiga arter/artgrupper: eklevande insekter, tofsmes och padda. Indikatorarterna visar hur starka sambanden är för ädellövskog, barrskog och våtmarker. Mellan Nackareservatet och Årstaskogen är sambandet brutet för padda och eklevande arter. Däremot finns ett samband för barrskogsfåglar. Sambandet består i ett blandskogs- och ädellövssamband, som är bärare för arter som normalt har spridningsvägar i andra skogstyper. Det gör att exempelvis tofsmes troligen kan röra sig mellan mer renodlade barrskogsområden i Nackareservatet och Årstaskogen via Hammarbyhöjden. Andra arter som rör sig genom blandskogsmiljöer och kan tänkas leva i Hammarbyskogen är ekorre, större och mindre hackspett, duvhök, nötväcka, svarthätta, trädkrypore, entita och jättesvampmal. Arterna har en förhållandevis god spridningsförmåga eftersom flera av dem flyger, men tät bebyggelse och kraftigt trafikerade vägar begränsar dem. Svaga länkar för sambandet finns främst söder om Hammarbybacken, i slänten ner mot

Hammarbyvägen och vid Kolerakyrkogården. Den öppna strukturen i programområdet gör att spridningsvägar även finns inom bebyggelsen. Den med tall bevuxna Gullpigan och Galgbacken med ädellövskog är exempelvis bärare för ekologiska nätverk.

Kulturhistoriska värden

Stockholms stadsmuseum har pekat ut Björkhagen, norra Hammarbyhöjden samt Kärrtorp inklusive Nytorps Gärde som särskilt kulturhistoriskt intressanta områden. En majoritet av byggnaderna inom programområdet är gulklassade, vilket innebär att de har en positiv inverkan på stadsbilden. En stor mängd byggnader är grönklassade, vilket innebär att de har särskilt högt kulturhistoriskt värde. Några är blåklassade, vilket innebär att deras kulturhistoriska värde anses så högt att det motsvarar ett byggnadsminne. Bland de blåklassade fastigheterna

Markuskyrkan i Björkhagen. Foto Nyréns Arkitektkontor.

finns Markuskyrkan och skivhuset i Björkhagens centrum. Markuskyrkan ritades av Sigurd Lewerentz och byggdes 1958-63. Kyrkan är blåklassad men skyddas även av kulturminneslagens kapitel 4 om kyrkliga kulturminnen. Lagen omfattar både byggnaden och kyrkotomten, som sträcker sig utanför kyrkans fastighet.

Nytorps Gärde planerades under slutet av 1940-talet i Stockholmsstilens anda. Stockholmsstilen blev känd världen över för att ta tillvara och utveckla den naturliga topografin och floran. Parkerna blev tillgängliga för alla, oavsett social ställning och skulle kunna användas både till vila och aktiviteter. Nytorps Gärde har av Stockholms stadsmuseum bedömts ha både markhistoriska, samhällshistoriska och parkhistoriska värden. I detaljplanen från 1947 omgärdas parken i norr och öster av stora motorleder som förbinder Björkhagen med Nynäsvägen och Kärrtorp med Hammarbyhöjden. Motorlederna förverkligades aldrig och istället blev Nytorps Gärde det stora öppna fält med långa siktlinjer som kännetecknar platsen idag.

Parker och rekreation

Tillgången till större natur- och friluftsområden är god i stadsdelarna, med Nackareservatet intill. De viktigaste entréerna till reservatet från Stockholm ligger i Björkhagen, vid Markuskyrkan, vid Hammarbyhöjdens IP och via Lilla Sickla gård. Den kanske mest använda finns vid Markuskyrkan. Här börjar också den 100 mil långa vandringsleden Sörmlandsleden. Entréerna ligger i många fall nära tunnelbanan och är lätta att ta sig till, men som förstagångsbesökare kan de vara svåra att hitta. Parkstrukturen ser olika ut i de olika stadsdelarna. I Hammarbyhöjden finns flera kvartersparker, men ingen stadsdelspark. I Björkhagen finns både kvartersparker och stadsdelsparken Nytorps Gärde. All bebyggelse inom programområdet har god tillgång till antingen natur, kvarterspark eller stadsdelspark. Det finns flera populära koloniområden i närheten och boende har efterfrågat fler ytor för odling inom stadsdelarna.

Hammarbyskogen

Hammarbyskogen är grönområdet mellan Hammarby Sjöstad och Hammarbyhöjden. Det börjar i en triangel mot Hammarbybackens fot och sträcker sig västerut mot Kolerakyrkogården. Hela området är välbesökt och används av både boende i Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad. I skogen finns ett väl utbyggt nätverk

av gång- och cykelstråk, elljusspår och stigar som används av motionärer, hundägare, dagisgrupper och för promenader. Här ligger också Indianparken, en välbesökt lekplats i skogsmiljö. Parken ligger avskilt från vägar, något som ger barnen stor rörelsefrihet.

Marken är kuperad, men ganska stora delar ligger på ungefär samma nivå. Två kullar utmärker sig i den del av Hammarbyskogen som är mindre kuperad: Solberget och Lejonberget. De är spännande utflyktsmål för förskolegrupper. Ner mot Hammarbyvägen sluttar marken kraftigt och på delar av sträckan bildas stup. Gångvägarna ner till Hammarbyvägen är inte fullt tillgängliga, det vill säga de har en lutning som är brantare än 5% (1:20).

Indianparken i Hammarbyskogen. Foto Nyréns Arkitektkontor.

I den förtätning som gjordes på 1990-talet lades en krans av nya bostäder till utanför befintlig bebyggelse. Marken närmast skogen planlades som kvartersmark och även om det går att gå mellan husen så är marken inte allmän.

Nytorps Gärde

Nytorps Gärde ligger mellan Björkhagen, Hammarbyhöjden och Kärrtorp, i en dalgång som förbinder Enskede med Nackareservatet. Norr och söder om gårdet höjer sig topografin. Parken är öppen förutom en trädbevuxen kulle i mitten och omgärdas av träridåer. Bakom träridåerna står hus, som tydliga markörer för var parken slutar. Husen och parken har olika förhållanden till varandra i olika delar av Nytorps Gärde.

Valborgsfirande på Nytorps Gärde. Foto Nyréns Arkitektkontor.

Den äldre bebyggelsen i norr och söder har breda eller mycket breda zoner med vegetation som en övergång mellan det privata och det offentliga livet. I öster är gränsen skarp, men fortfarande syns ett respektfullt avstånd mellan privat och offentligt genom att husen har slutna bottenvåningar och ganska stora gårdar med vegetation mot parken. De nyare tilläggen har en annan relation till parkrummet, där gränsen mellan privat och offentligt blir mycket skarp. Som exempel kan de nyare husen söder om Nytorps skolan nämnas. Husen har balkonger och uteplatser mot parksidan, bara någon meter från den närmaste parkvägen.

Parkens storlek och karaktär gör att den används till en mängd olika aktiviteter: hundrastning, promenader, joggingturer och olika evenemang som cirkus och valborgsmässobrasa är några

exempel. På sommaren är badet uppskattat och på vintern går skidspår över de öppna fälten. Hela Nytorps Gärde är ett populärt besöksmål för förskolor och Nytorpsskolan använder gärdet på sina idrottslektioner. Den breda och lummiga zonen mellan de privata bostäderna och den offentliga parken har lett till att boende har börjat använda parken som sin privata gård. Parken tas i anspråk till privata uteplatser, odling, grillplatser med mera.

Nytorps Gärde har en särskild plats hos många boende i närområdet. Under den tidiga dialogen kom konkreta idéer in för gärdet utveckling. Bland annat nämndes att bebyggelse på gärdet borde gå upp i höjd mot Dalens sjukhus och att gator inte ska omgärda parken. Den tidiga dialogen klargjorde också vilka karaktärsdrag som var viktigast på gärdet: tillgängligheten, de långa

öppna siktlinjerna, de öppna ytorna som kan användas till många olika aktiviteter och kopplingen till Nackareservatet.

Lekplatser

Tillgången till lekplatser är i stort sett god inom programområdet. Hammarbyhöjden har två ganska nyupprustade lekplatser, Tidaholmsparken och Indianparken. Gullpigan är en ganska sliten lekplats i anslutning till naturmark. Här, liksom i Tidaholmsparken finns en pulkabacke. De övriga lekplatserna i området är mindre, och ofta sparsamt utrustade. I Björkhagen finns parkleken Skyfallet (Peters park), som lockar barn i alla åldrar. Några allmänna parker finns anlagda på gårdar i Björkhagen, men de används mest av de närmast boende. Några hushåll i nordvästra Hammarbyhöjden och i sydöstra Björkhagen har längre än 200 meter till närmaste lekplats.

Nytorps Gärde. Foto Nyréns Arkitektkontor.

Idrott

Tillgången till bollplaner är god i programområdet. Kärrtorps IP upprustas och får tre fullstora 11-mannaplaner med konstgräs. Upprustningen innefattar också en flytt av motionsspåret, ett nytt utegym, boulebanor en beachvolleyplan och nya omklädningsrum, som även kan användas av spontanmotionärer. På Kärrtorps IP kan man friidrotta, spela tennis, amerikansk fotboll och lacrosse. På en konstfrusen utomhusrink tränas ishockey och hockeybockey på vintern, och två dagar i veckan ordnas skridskodisko. Idrottsförvaltningen planerar att i framtiden bygga in isrinken. Idrottsförvaltningen tittar också på möjligheten att bygga en ny inomhushall på bollplanen vid Skarpnäcks skola.

Tillgång till bollplaner i programområdet, 500 meter.
Illustration Nyréns Arkitektkontor.

I Hammarbyskogen ligger Hammarbyhöjdens IP, som har en 11-mannaplan med konstgräs och friidrottsytor. Här finns en 400-meters rundbana. Banan är inte fullstor utan mäter 375 meter. Hammarbyhöjdens IP rustades från grusplan till idrottsplats 2005, främst för att täcka behovet av idrottsfunktioner i Hammarby Sjöstad. Den används i första hand av Hammarby IF fotboll och deras ungdomsverksamhet. Friidrottsytorna nyttjas till en mycket liten del av föreningslivet på kvällstid och helger.

I Nackareservatet finns elljusspår för löpning och längdskidåkning. Hammarbybacken är en tillgång för de boende i programområdet både sommartid och vintertid. Utegyms finns på tre platser i programområdet, vid Markuskyrkan, vid Kärrtorps IP och på Nytorps Gärde.

Kärrtorps IP. Foto Nyréns Arkitektkontor.

Nytorpsbadet, som är gratis, har en bassäng på 25 meter och en plaskdamm. På området finns även en klätterställning och kiosk. Badet har öppet tre månader varje sommar med omkring 6 000 besökare. Badet behöver rustas och idrottsförvaltningen håller på att förbereda för en upprustning av vattenreningsanläggningen samt andra mindre åtgärder.

Service

Tillgången till service och arbetsplatser är begränsad och koncentreras framförallt kring tunnelbanestationerna. Området har samtidigt nära till Globen och Sickla köp kvarter i Nacka samt Ringen vid Skanstull. Konkurrensen från innerstaden och de större köpcentren kombinerat med ett ganska litet kundunderlag gör det svårt för de lokala butikerna att gå runt. Under den tidiga dialogen togs serviceutbudet

Nytorpsbadet. Foto Nyréns Arkitektkontor.

i programområdet upp, många ville ha bättre mataffärer och större lokalt utbud. Björkhagens centrum togs upp som exempel på plats som behövde utvecklas. Några föreslog en rivning av förvaltningshuset för att bygga butiker, bibliotek och restauranger på båda sidor Malmövägen. Andra ville se bättre och utvecklade mötesplatser.

Inom programområdet finns två kommunala skolor, Björkhagens skola och Hammarby-skolan. Nytorpsskolan hör sedan hösten 2013 till Hammarbyskolan. En privat skola finns också i området, Södermalmskyrkans kristna skola i Hammarbyhöjden. Utbildningsförvaltningen gör bedömningen att det vid en förtätning finns behov av ytterligare en skola i norra programområdet, som även skulle kunna ta emot barn från Hammarby Sjöstad.

Det finns 16 förskolor i programområdet. Flera har tidsbegränsade bygglov som behöver få permanenta lösningar. Dessutom finns ett behov av fler förskoleplatser som behöver tillgodoses. Totalt är behovet tolv nya förskoleavdelningar. Behovet vid nybyggnation av lägenheter beräknas till två avdelningar per hundra nya lägenheter.

Förskolorna i programområdet har god tillgång till naturmark, nästan alla når naturmark inom 200-300 meter. Nackareservatet och Hammarby-skogen har stor betydelse för förskolornas tillgång till naturmark av hög kvalitet. Hit går barn både från Hammarbyhöjden och från Hammarby Sjöstad.

Vid Hammarbyhöjdens tunnelbanestation finns ett trygghetsboende anpassat för äldre människors behov. Vid Lidköpingsvägen finns även Judiska hemmet som erbjuder äldreomsorg för personer med judisk bakgrund.

Trafik Kollektivtrafik

Inom programområdet går två av tunnelbanans gröna linjer, 17 och 18. Det finns tre tunnelbanestationer, Skärmarbrink som bara ligger en station från Gullmarsplan, Hammarbyhöjden och Björkhagen. Gullmarsplan är en stor knutpunkt för kollektivtrafik med tillgång till både tunnelbana, buss och tvärbanan. De flesta som bor i programområdet har nära till tunnelbanan.

Den gröna linjen är den hårdast belastade linjen. Enligt en överenskommelse mellan Landstinget, regeringens förhandlare och fyra kommuner i länet ska fyra nya tunnelbanesträckningar byggas i länet. En av sträckningarna dras från Kungsträdgården med stationer vid Sofia och

Gullmarsplan för att sedan ersätta grön linje mot Hagsätra. En annan får stationer i Sofia och Hammarby kanal för att fortsätta ut mot Nacka. Omläggningen från grön linje till blå kommer att avlasta den gröna linjen där den idag är mest belastad, över snittet Saltsjön-Mälaren. Det skulle också möjliggöra en ökad turtäthet på grön linje. Överenskommelsen kommer att ha stor effekt för de boende i programområdet, som utöver ökad kapacitet på tunnelbanan kommer att få tillgång till ytterligare en tunnelbanestation i närområdet.

Idag går åtta busslinjer genom programområdet. Det är tre lokallinjer, två närtrafiklinjer och tre nattlinjer. Bara en av linjerna, 163 mellan Sättra industri och Kärrtorp, uppnår de av Trafikförvaltningen (SL) framtagna riktlinjerna gällande turtäthet.

Tunnelbaneutbyggnad ca år 2025.

Gångvägar

Utöver gångbanor längs gatorna finns ett väl utbyggt nät av gångvägar inom området. Gångvägarna går både genom parker och över kvartermark. Topografin gör det ofta svårt att tillgodose full tillgänglighet, alltså en lutning på gångvägarna på högst 5%.

Cykelvägar

Cykelkörfält finns längs delar av Olaus Magnus väg och Sparrmansvägen. Ett pendlingsstråk går längs Hammarbyvägen nedanför branten från Hammarbyhöjden. Huvudstråk för cykel inom programområdet går längs huvudgatorna i nord-sydlig riktning, men sammanbinds i öst-västlig riktning längs Finn Malmgrens väg.

Biltrafik

De flesta gator inom programområdet är att betrakta som lokalgator, med begränsad körbredd och i huvudsak parkering på en sida gatan. Det finns i dagsläget inga särskilda kapacitetsproblem för den lokala trafiken inom programområdet. Höga flöden på Hammarbyvägen kan ibland leda till begränsningar i korsningen Olaus Magnus väg/Hammarbyvägen. På Sofielundsvägen blir det i dagsläget tidvis köbildningar ut mot Nynäsvägen, vilket orsakar smittrafik genom programområdet.

Geoteknik

Marken i Hammarbyhöjden består av berg i dagen och morän. I Björkhagen har marken även inslag av våtmark och organisk jord. Hela Nytorps Gärdet (förutom Nytorpsberget) består av lera. Även området kring Dalens sjukhus och längs Garagevägen består av lera.

Dagvatten

Den naturliga avrinningen sker i huvudsak till Årstaviken som är en del av ytvattenförekomsten Mälaren-Stockholm. I öster sker avrinningen från en mindre del av programområdet till Sicklasjön och i norra delen till Strömmen, delen som utgörs av Hammarby sjö. Det tekniska avrinningsområdet ser annorlunda ut än det naturliga avrinningsområdet. Dagvatten från

Gång- och cykelvägar

- Gångbana
- Gång- och cykelbana
- Cykelväg
- Gångväg/Stig

Utpekade cykelstråk i Stockholms stads cykelplan

- Pendlingsstråk
- Huvudstråk

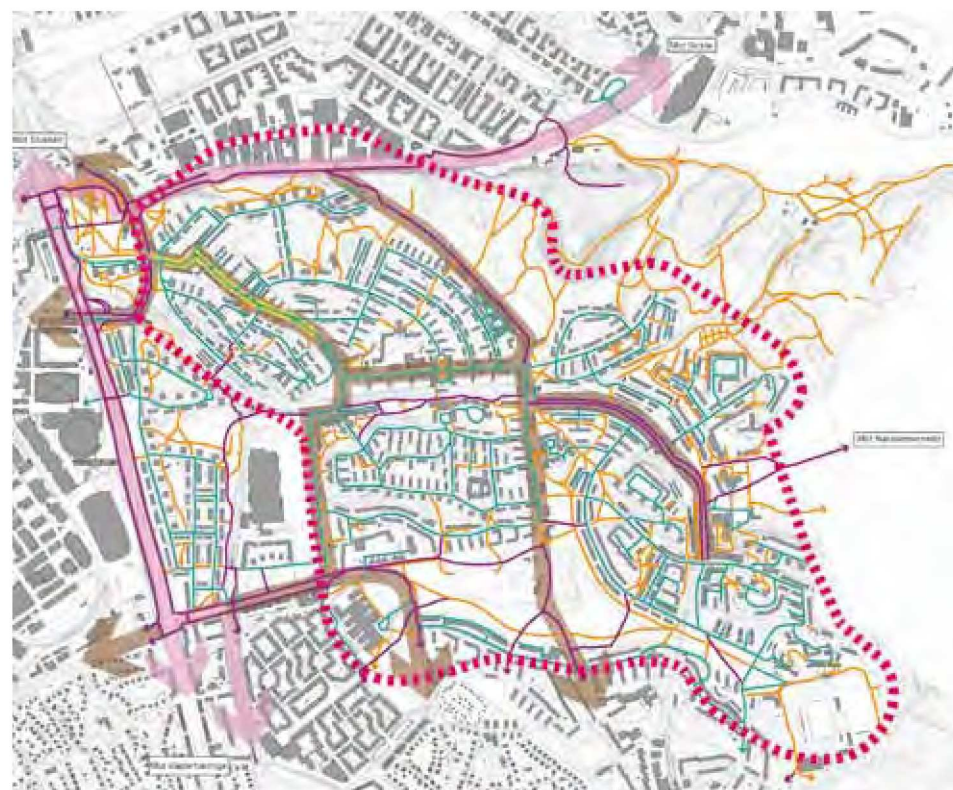

Illustration: Atkins.

de delar av programområdet som omfattar nordöstra Hammarbyhöjden avleds till Sicklasjön. Från norra delen av området går dagvattnet till Hammarby sjö och för området kring Blåsut, Nytorps Gärde och Björkhagen leds dagvattnet via Östbergatunneln till Saltsjön. För stora delar av Hammarbyhöjden och övriga delar av programområdet går dagvattnet i ett kombinerat dagvattensystem till reningsverket i Henriksdal innan det släpps ut i Saltsjön. Kapaciteten för att på detta sätt leda avloppsvatten och dagvatten i gemensamma ledningar till reningsverk är begränsad. En viktig del i en framtida hållbar dagvattenhantering är därför att minska belastningen på dagvattennätet.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Mälaren-Stockholm har som helhet god ekologisk status men uppnår ej god kemisk ytvattenstatus (enligt VISS i februari 2014). Strömmen bedöms ha otillfredsställande ekologisk potential och uppnår ej god kemisk ytvattenstatus. Senast 2021 ska Strömmen uppnå god ekologisk potential och god kemisk ytvattenstatus. Årstaviken bedöms preliminärt ha god ekologisk status och Sicklasjön måttlig ekologisk status. För båda gäller ”uppnår ej god” kemisk ytvattenstatus.

Buller, vibrationer och risk

Bostäder inom programområdet berörs av tre olika bullerkällor: tunnelbanan och vägnätet samt industribuller från Hammarbydepån. Tunnelbanan ger också upphov till vibrationer och risk. Hammarbyvägen är en sekundär transportled för farligt gods, men dagtid avlastar den Södra länken som primär transportled. Hammarbydepån är ett riskobjekt både på grund av spåren och risken med avåkningar och på grund av hantering av brandfarliga ämnen.

Markföroreningar

Inom programområdet har ett antal platser lokaliserats där markföroreningar finns eller misstänks finnas på grund av tidigare markanvändning. Vid Björkhagens centrum finns exempelvis större partier fyllnadsmassor. Även i Hammarbyskogen har markföroreningar hittats kring Indianparken.

Luftkvalitet

Luftkvaliteten inom området är överlag god. Vid Södra länkens tunnelmynning, strax utanför programområdet, överskrider halterna av PM10 och kvävedioxid.

PROGRAMFÖRSLAG

Närheten till malmarna och den ständigt närvarande grönskan fortsätter att vara en bärande idé när Hammarbyhöjden och Björkhagen växer med mellan 2 100 och 2 600 nya bostäder. Stadsdelarna får också flera nya offentliga funktioner, som en ny grundskola och förskolor. Nya parker föreslås och befintliga parker förstärks.

Stadsbyggnadsidé

Staden växer samman

Hammarbyhöjden och Björkhagens centrala läge i Stockholm blir tydligare när staden växer ihop. Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad byggs samman genom en överdäckning av Hammarbyvägen. Överdäckningen gör att miljöerna närmast vägen blir mer tillgängliga, tystare och trevligare att vistas i. Det gäller både promenader och boendemiljöer. En ny gata, som lutar mindre än dagens gångvägar, leder vidare från överdäckningen mot Hammarbyhöjden. På Nytorps Gärde skapas en tydligare förbindelse mot Blåsut och Söderstaden genom att den västra delen av gärdet bebyggs och knyts ihop med Sofielundsvägen. Den storskaliga gatan Åstorpsringen får mindre betydelse i stadsrummet och bullret minskar i parken.

Naturnära stad

Stadsdelarna växer med mellan 2 100 och 2 600 nya bostäder, men naturen fortsätter att ha en viktig plats. De nya kvarteren i Hammarby-skogen lämnar utrymme åt grönska mellan husen. Kvarteren får tydliga gränser mot den nya gatan, men öppnar sig mot befintlig bebyggelse för att knyta an till den bebyggelsestradition som finns i Hammarbyhöjden. När stadsdelarna växer blir parkerna ännu viktigare. Nytorps Gärde rustas för att kunna bli en grön mötesplats för stora delar av söderort.

Lättare att hitta

Genom att tydliggöra entréerna till stadsdelarna och förstärka en serie platser, blir det lättare att hitta i området. För att förtydliga Hammarbyhöjdens entré föreslås två nya kvarter vid Olaus Magnus väg, samtidigt som den lilla parken i korsningen med Kalmgatan rustas upp. I korsningen Olaus Magnus väg/Sparrmansvägen föreslås ett nytt bostadshus som ger Sparrmansvägen en tydligare riktning mot Hammarbyhöjdens centrum. Tillsammans med den kommande bebyggelsen i korsningen Sparrmansvägen/Finn Malmgrens väg förbättras orienterbarheten. Längs stråket finns också förutsättningar för att utveckla lokaler i bottenvåningarna på de nya bostadshusen. Vid Björkhagens tunnelbanestation föreslås en förtätning för att tydliggöra stadsdelens centrum.

PROGRAMFÖRSLAG

- Nya bostäder
- Pågående projekt
- Ny förskola/skola
- Verksamhet
- Kultur/fritid
- Stadskoppling
- Stadsstråk
- Utveckling av torg/plats
- Ekologiskt samband
- Grön promenad
- Utvecklad park med lek/idrott
- Utredningsområde bostäder/verksamheter
- Programgräns

Godkänt dokument - Linda Palo, Stadsbyggnadskontoret Stockholm, 2014-05-05, Dnr 2012-10147

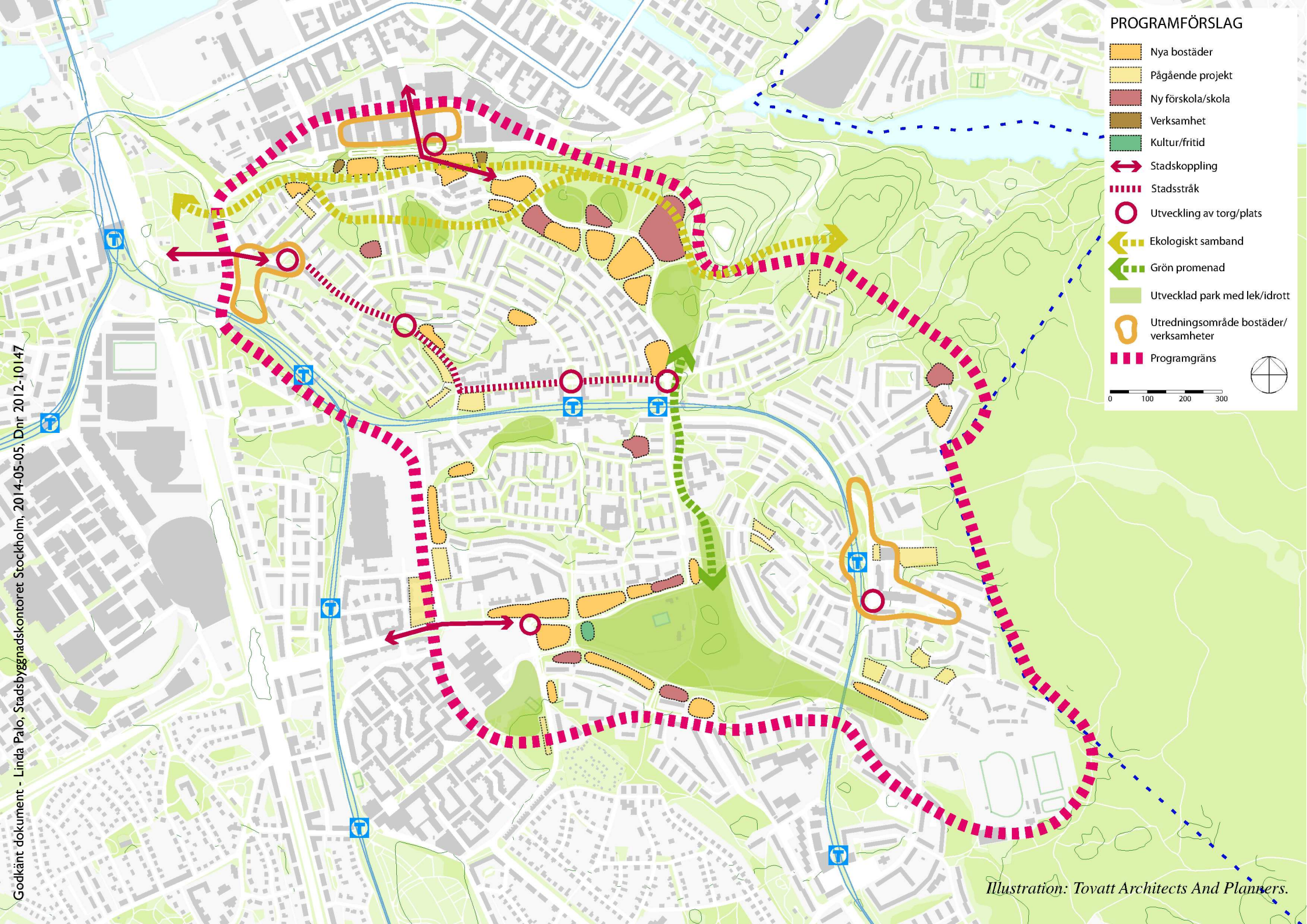

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

De gröna mötesplatserna

De viktigaste mötesplatserna i Hammarbyhöjden och Björkhagen är de gröna mötesplatserna. Många som bor här har aktivt valt att flytta hit för att få nära till naturen. Områdets topografi och det gröna i Hammarbyhöjden och Björkhagen fortsätter att präglade stadsdelarna.

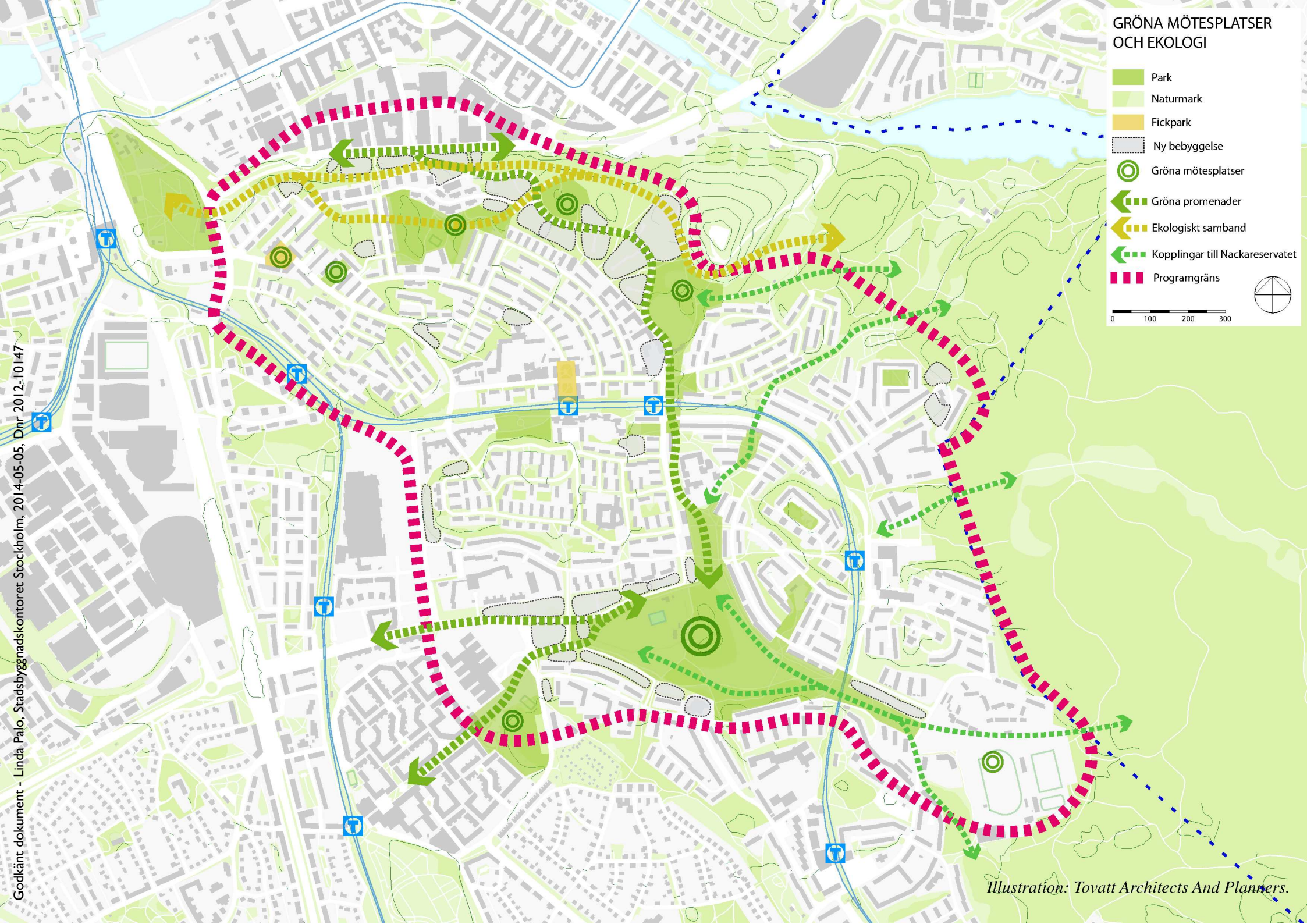
Programmet föreslår nya gröna mötesplatser och en förstärkning av befintliga. Det övergripande parksystemet med Nytorps Gärdet i söder och Hammarbyskogen i norr förbinds med en grön promenad. Utmed stråket kan vistelseplatser skapa ett rekreativt samband, samtidigt som befintlig grönstruktur i området stärks.

Genom att entrén till Nackareservatet blir synlig redan ute vid Finn Malmgrens väg tydliggörs de gröna sambanden. Gullpiggen, Solberget och Indianparken med IP bildar en serie parker i Hammarbyskogen som bidrar till att bevara en del av den karaktäristiska miljön som präglar området idag.

Nytorps Gärdets funktion som stadsdelspark behövs ännu mer i det framtida Stockholm än idag. Det är därför viktigt att parkens funktion som plats för rekreation och socialt liv förstärks. Genom att bebygga den västra delen av gärdet får parkrummet en tystare och lugnare karaktär. Programmet föreslår en utveckling av parken med olika teman i gärdets tre delar. Utvecklingen av Nytorps Gärdet är en fråga som boende i stadsdelarna bör vara delaktiga i. Förslagen på hur parken ska fungera i framtiden ska ses som en grund att utgå ifrån när fortsatta samtal förs.

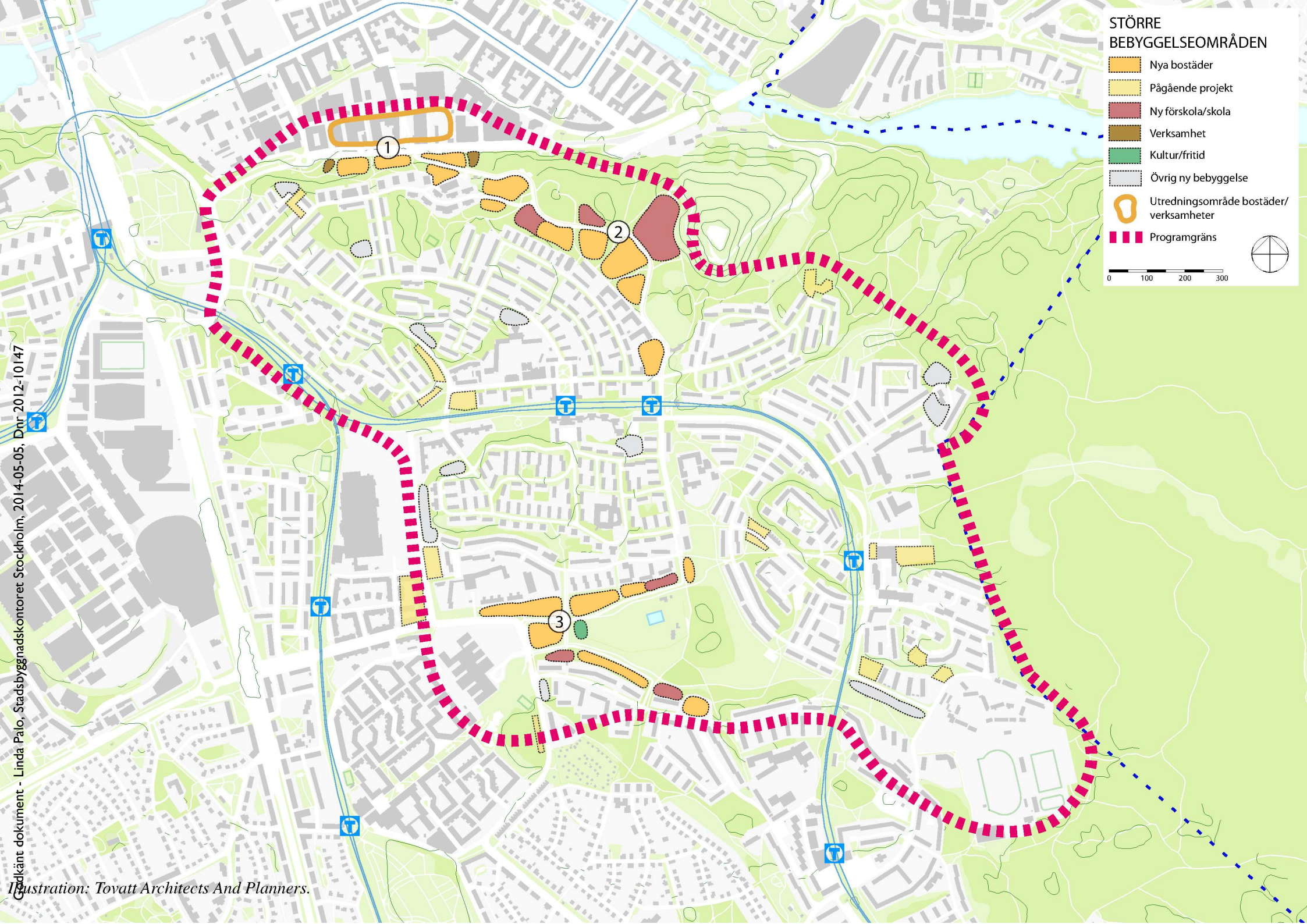
GRÖNA MÖTESPLATSER OCH EKOLOGI

- Park
 - Naturmark
 - Fickpark
 - Ny bebyggelse
 - Gröna mötesplatser
 - Gröna promenader
 - Ekologiskt samband
 - Kopplingar till Nackareservatet
 - Programgräns
- 0 100 200 300
-

Godkänt dokument - Linda Palo, Stadsbyggnadskontoret Stockholm, 2014-05-05, Dnr 2012-10147

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

**STÖRRE
BEBYGGELSEOMRÅDEN**

- Nya bostäder
- Pågående projekt
- Ny förskola/skola
- Verksamhet
- Kultur/fritid
- Övrig ny bebyggelse
- Utredningsområde bostäder/
verksamheter
- Programgräns

0 100 200 300

Större bebyggelseområden

① Överdäckning av Hammarbyvägen

Uppskattat antal bostäder: 300 - 400

Kopplingen mellan Hammarby Sjöstad och Hammarbyhöjden stärks genom att Hammarbyvägen överdäckas. Överdäckningen skapar en tystare miljö och gör det lättare att röra sig mellan de två stadsdelarna. Genomfartstrafiken och transportererna med farligt gods läggs i en undre nivå. Ovanpå läggs en lokalgata och på båda sidor gatan kan marken utvecklas med bostäder och verksamheter. Lokalgatan väntas få begränsad trafik, eftersom den i första hand fungerar som tillfart till de nya bostäderna. Genom att bredda överdäckningen går det att få till en lugn och trevlig grön promenad på lokalgatan, med enkelriktade körbanor i utkanten och ett bredare promenadstråk med planteringar och träd i mitten. Det regionala cykelstråket som går från Sickla mot Gullmarsplan/Skanstull kan dras upp på överdäckningen.

Bebyggelsen på den södra sidan gatan föreslås bli högst sju våningar hög för att inte ha för stor påverkan på den befintliga bebyggelsen på Kalmgatan.

Husen placeras i ett område där det ekologiska sambandet är svagt redan idag. I detaljplanskedet är det därför viktigt att studera husens gestaltning och placering utifrån tanken att sambandet ska finnas kvar. Det finns flera sätt att göra det på. Gröna tak och väggar är ett exempel, ett annat är att arbeta med en grönytefaktor som gynnar det ekologiska sambandet.

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

En överdäckning är sällan ekonomiskt lönsamt. Projektet ska samordnas med utvecklingen av Hammarby Sjöstad. Det är i dagsläget svårt att säga när överdäckningen kan genomföras. Troligt är att andra delar av programmet genomförs först. Det är därför viktigt att se över och

genomföra förbättringsåtgärder vid övergångsstället på Hammarbyvägen så snart som möjligt. Trottoaren och trappan upp från Hammarby fabriksväg bör breddas och övergångsstället bli tydligare och säkrare för gångtrafikanter.

Utredningar i detaljplaneskedet

Det ekologiska sambandet behöver studeras i detalj i planskedet, liksom eventuell påverkan på den regionala grönstrukturen. Bebyggelsen behöver troligen anpassas för att sambandet ska kunna bevaras. Vidare behöver risk, luftföroreningar och buller studeras i detalj. En förskola behöver placeras i området. Exakt placering och storlek får avgöras i planskedet, med hjälp av Skarpnäcks stadsdelsförvaltning. De nya bostädernas förhållande till befintliga bostäder på Kalmgatan behöver studeras. Siktlinjen i Strahlenbergsgatans förlängning ska inte skymmas av nya hus.

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Visions-skiss, överdäckning Hammarbyvägen.
Illustration: Tovatt Architects And Planners.

② Hammarbyskogen

Uppskattat antal bostäder: 500 - 600

I Hammarbyskogen föreslås ett nytt bostadsområde som knyter an till den befintliga bebyggelsen i Hammarbyhöjden men ändå gör ett tydligt eget avtryck. En ny gata dras från Finn Malmgrens väg till överdäckningen av Hammarbyvägen, med en koppling till Kalmgatan. Längs ena sidan gatan läggs bostäder, medan den andra sidan används till offentliga funktioner: förskola, skola, idrottsplats och befintliga och nya parker.

Bostäder

De nya kvarteren får en egen typologi som blir en mjuk övergång mellan hus-i-park-bebyggelsen i Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad. Bebyggelsen delas in i tydliga kvarter, där fasaden möter den nya gatan. Inom kvarteren står husen som solitärer, med variation i höjd. På så sätt skapas en kontinuitet i gaturummet med tydliga gränser, medan boendemiljön i kvarteren blir mer lik den i Hammarbyhöjden. Mellan kvarteren sparas naturmark som passerar ut i skogen. Vidare mot Kalmgatan och Hammarbyvägen blir det brantare och den nya bebyggelsen följer gatans sträckning på ett mer traditionellt sätt. I den utsträckning det är möjligt bebyggs bägge sidor av gatan ner mot överdäckningen, för att få en kontinuitet i bebyggelsen hela vägen till Hammarbyvägen.

Gata och torg

Hammarbyhöjdens IP och förskolan Sjöfararen flyttas för att kunna dra en gata från Finn Malmgrens väg. Gatan fortsätter i en båge med bebyggelse ner till överdäckningen på Hammarbyvägen, med en koppling till Kalmgatan.

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Med tre anslutningspunkter blir utbyggnaden mer flexibel. Den övre nivån, södra delen av Hammarbyskogen är flackare än den norra. Här är det mindre känsligt exakt hur gatan dras. Nedanför Kalmgatan blir det brantare och det finns inte så stort utrymme för alternativa dragningar om en acceptabel lutning ska klaras. I förslaget lutar gatan mindre än 5% (1:20) fram till en punkt vid Kalmgatan. Därefter är det inte möjligt att få en gatukoppling med full tillgänglighet enligt Stockholms stads riktlinjer, utan lutningen blir något brantare, omkring 6% (1:16). Garage föreslås bland annat placeras under Hammarbyhöjdens IP. Öster och norr om den nya gatan utvecklas de allmänna funktionerna och rekreationsytorna.

Rekreation, idrott, skola och förskolor

Norr om ett nytt torg vid Finn Malmgrens väg ligger en stor öppen yta med plats för både idrott och lek. Indianparken och bollplanen ligger kvar i det här området, men den exakta placeringen studeras i detaljplaneskedet.

Redan vid det nya torget föreslås entrén till Nackareservatet annonseras tydligt, med skyltar och information om reservatet. Längre in i parken finns utrymme för fler funktioner kopplade till reservatet. Exempelvis kan en byggrätt ges för omklädningsrum eller värmestuga.

En 400-meters rundbana bedöms inte rymmas på platsen, men kanske kan en 500-meterslinga runt parkområdet vara ett alternativ till den 375-metersbana som finns idag. Idrottsplatsens funktioner kan i detaljplaneskedet studeras närmare tillsammans med utbildningsförvaltningen och idrottsförvaltningen.

Efter parkrummet föreslås en ny grundskola placeras. Skolan kan ta emot elever från både Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad. Samlokaliseringen med parken och idrottsplatsen är en stor fördel.

Det allmänna stråket fortsätter förbi de två höjderna Solberget och Lejonberget. Solberget utvecklas som mötesplats genom en ny lekplats. Lekplatsen föreslås anpassas efter sin placering i skogen och få samma typ av gestaltning som Indianparken men med ett annat tema. Det finns flera liknande lekplatser i skogsmiljö, exempelvis Trollparken i Årsta och blockriket i Årstadal.

Två nya förskolor föreslås också placeras inom området, en mellan Solberget och Lejonberget och en utanför korsningen Johan Printz väg/Per Lindeströms väg.

Visionskiss, park och idrottsplats i Hammarbyskogen.
Illustration: Tengbom.

Utredningar i detaljplaneskedet

I detaljplaneskedet behöver påverkan på de ekologiska värdena utredas närmare och hanteras, grönytefaktor bör användas. De allmänna stråken mellan kvarteren måste bevakas så att de blir tillräckligt breda för att uppfattas som parkrum med koppling till natur. Flera ekområden klass 3 finns i området. Möjligheten att bevara ekar bör studeras. Buller från Hammarbyvägen samt risk med hänsyn till transportled för farligt gods behöver också utredas. Vidare behöver en utredning om markföroreningar göras och de olika funktionernas placering i parken studeras vidare. Hammarbybackens karaktäristiska landskapsform bör även i framtiden stå över ny bebyggelse. Stockholm Vatten har anläggningar i bergrum under Hammarbyskogen, vilket behöver samordas i detaljplaneskedet. Även buller och ljusinsläpp från bollplanen behöver hanteras.

Visions-skiss, bebyggelse Hammarbyskogen. Illustration: Tovatt Architects And Planners.

③ Nytorps Gärd

Uppskattat antal bostäder: 800 - 900

Programmet föreslår att främst delar av västra Nytorps Gärd tas i anspråk för nya bostäder. Mellan de nya bostäderna och Nytorpsbadet skapas ett nytt parkrum, med tydliga gränser mellan privat och allmän mark. Den östra delen av Nytorps Gärd förstärks som mötesplats och evenemangsplats medan den norra delen utvecklas med en ny lekplats och utrymme för stadsodling.

Visionsbild över Nytorps Gärd, mot väster. Illustration Tovatt Architects And Planners.

Gator

För att minska den dominans som Åstorpsringen och Dalens sjukhus har i landskapet föreslås att gatan dras om. Istället för en kurva, skapas en korsning. Genom att räta upp gatorna kan gaturummet förtydligas med ett bostadskvarter mellan Åstorpsringen och parken. Gångtunneln vid Nytorpsskolan ligger kvar, medan gångtunneln vid entrén till Dalens sjukhus ersätts av ett övergångsställe, precis som gångtunneln under Fyrskepsvägen.

I den nya bebyggda delen av parken dras två gator, en längs den södra kanten och en längs den norra. Att lägga gatan mot parken är ett nytt sätt att rama in Nytorps Gärd. Placeringen utgår från ett resonemang kring privat mark och mark som är tillgänglig för alla. Den äldre bebyggelsen på gärdet har fått ett stort utrymme mellan sig och parken, vilket skapar förutsättningar för en mjuk övergång mellan bostadsgårdar och park. De nyare bostadshusen har inte fått samma utrymme, vilket kan upplevas som ett intrång i parkrummet. Genom att lägga gatan som en tydlig gräns skapas ett avstånd mellan privata bostadsgårdar och den allmänna parken.

De nya gatorna mot parken blir lugna gator, som framförallt fungerar som tillfartsgator till bostäderna.

Bebyggelse

Strukturen är upplagd för att möta den högre skalan mot Dalens sjukhus och Slakthusområdet i väster, men luckras upp och går ner i skala mot öster. De nya husen placeras så att siktlinjer mot gärdet finns kvar. Högre hus med omkring 16 våningar föreslås på två platser: ett på fastigheten Stenshuvud 4 (Fyrskepsvägen 65) och ett norr om Nytorpsberget, där Paternostervägen övergår i Ulricehamnsvägen. Dessa platser bildar ett samspel tillsammans med skivhuset i Björkhagens centrum, även det 16 våningar.

Utöver bostäder förslås tre nya förskolor kring Nytorps Gärde, två på södra sidan och en på norra sidan. Förskolor i bottenvåningen kan inrymmas i de två högre husen samt i det större kvarteret mellan parken och Dalens sjukhus. En byggnad för allmänna funktioner föreslås också i parken. Vad den kan användas till är inte utrett, men förslagsvis skulle det kunna bli ett allaktivitetshus, en ungdomsgård, ett café eller en restaurang. Dalens sjukhus ligger kvar och kommer även i framtiden att fungera som sjukhus.

Nytorps Gärde blir fortsatt synligt från Dalen och Sofielundsvägen. Från Sofielundsvägen skapar en ny gata en siktlinje in i parken. Från Dalen kommer det gröna stråket in på gärdet via sjukhusparken fortfarande att vara tydligt.

Idrott

Programförslaget innebär att grusplanen på Nytorps Gärde tas bort. Grusplanen används i liten utsträckning och kan ersättas med konstgräs på den lilla bollplanen vid Ystadvägen. En elvamanna konstgräsplan på Nytorps Gärde skulle medföra ökad trafik, skapa ett behov av parkeringsplatser och medföra att bollplanen behövde stänglas in. Det stämmer inte med gärdets karaktär som stor öppen plats.

Som kompensation för grusplanen föreslås, utöver konstgräs på den lilla bollplanen, att Nytorpsbadet upprustas. Dessutom föreslås en särskild satsning på idrottsfunktioner inriktade

mot flickor på Nytorps Gärde, exempelvis spontanytor för basket och beachvolleyboll.

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Park

Parken Nytorps Gärde ska stärkas och utvecklas. Tanken är att ge de tre delarna i parken olika funktioner. En idé är att skapa ett utrymme för vistelse och rörelse i den nya västra parkdelen, exempelvis med utökade idrottsfunktioner och en utveckling av Nytorpsbadet. I den östra delen föreslås att parken behåller sin nuvarande funktion, med stora öppna ytor för valborgsfirande och annat. I förlängningen mot Nackareservatet föreslås en vattenpark för dagvattenhantering. I den norra delen kan ytor för lek och stads-

odling utvecklas. Hur parken kommer att se ut i framtiden är en fråga som Stockholms stad vill arbeta fram tillsammans med de boende i området. Under samrådtiden kommer därför särskilt fokus läggas på parkfunktionerna. Efter samrådet kommer ett särskilt parkprogram tas fram för Nytorps Gärde.

Utredningar i detaljplaneskedet

De högre husens påverkan på omkringliggande bebyggelse och skuggning av parkrummet måste studeras. Den övriga strukturens höjder behöver studeras i detalj, tillsammans med påverkan på befintlig bebyggelse. Den nya bebyggelsen behöver också utredas i förhållande till parkrummet. De delar av trafikreservatet som ligger kvar i gamla detaljplaner bör få ändrad användning. Buller för bostäder mot Åstorpsringen behöver också studeras. Den dagvattenledning som går tvärs över gärdet behöver studeras. Möjligheten att flytta dagvattenledningen bör utredas, men husens placering kan behöva anpassas efter dagvattenledningen.

Bruten längdsektion Nytorps Gärde. Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Visionskiss Nytorps Gårde. Illustration: Tengbom.

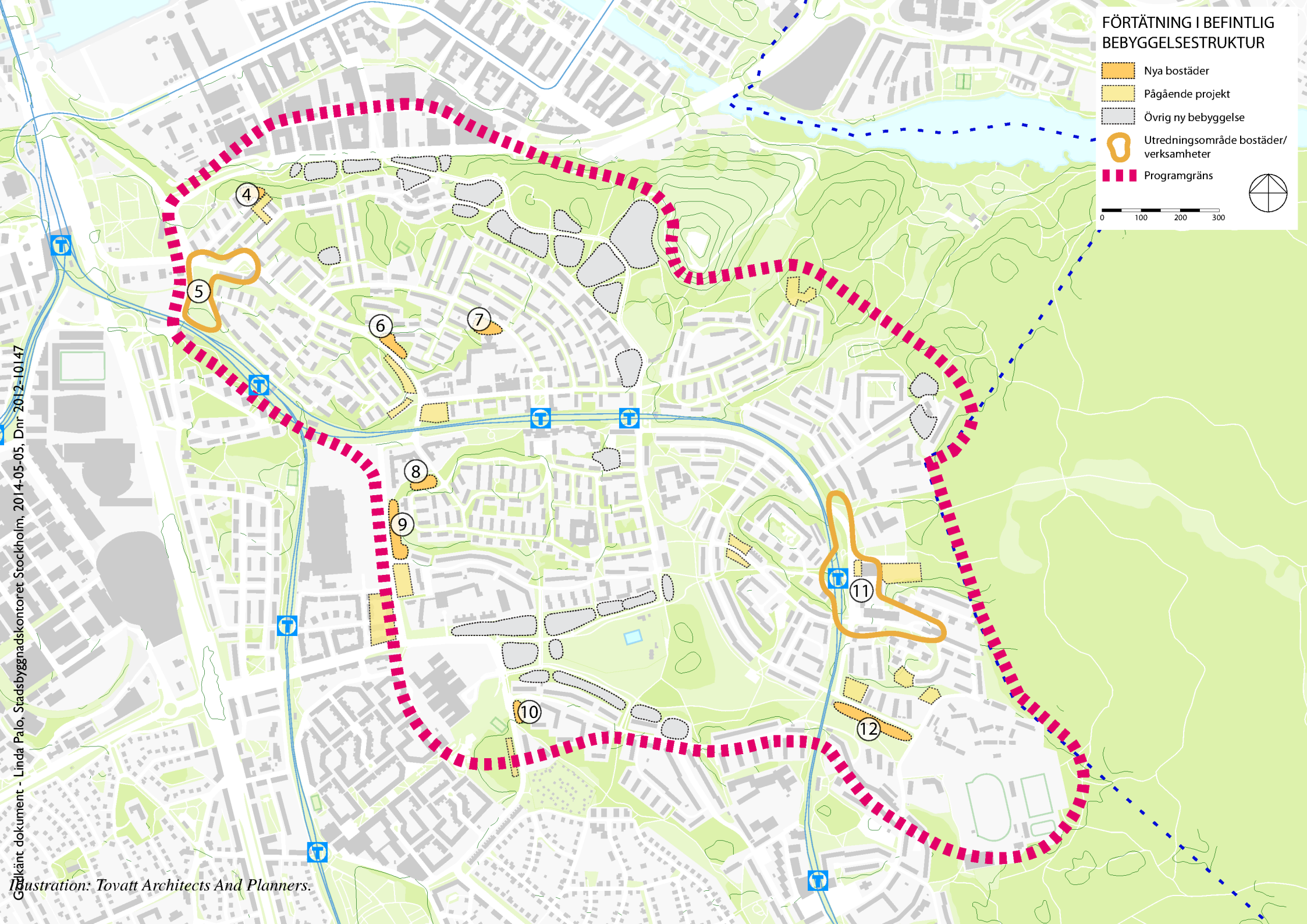
FÖRTÄTNING I BEFINTLIG BEBYGGELSESTRUKTUR

- Nya bostäder
- Pågående projekt
- Övrig ny bebyggelse
- Utredningsområde bostäder/ verksamheter
- Programgräns

Öppenkänt dokument - Linda Palo, Stadsbyggnadskontoret Stockholm, 2014-05-05, Dnr: 2012-10147

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Förtätning i befintlig bebyggelsestruktur

Bland de befintliga husen finns platser där det är lämpligt med förtätningar. Bland annat föreslås nya bostadshus med lokaler i bottenvåningarna och upprustning av en serie platser längs Olaus Magnus väg och Sparrmansvägen, för att förbättra orienterbarheten mot Hammarbyhöjdens centrum. Uppskattat antal bostäder: 500 - 700.

④ Forsskålgatan

En mindre förtätning precis där Forsskålgatan gör en kraftig sväng. Intill platsen finns en ny detaljplan för ett fyrvåningshus där det idag är en sjudygnsparkering. Parkeringen kommer i samband med byggnation flyttas till en ny plats, intill plats nr 4 i programmet. Naturen på platsen har stort kommunalt värde och platsen ingår i ett stråk som har mycket stort värde för stads- och landskapsbilden. I planskedet ska hänsyn tas till att utsikten på platsen ska fortsätta vara tillgänglig för allmänheten. I detaljplaneskedet ska de förhållningssätt till kulturhistoriska miljöer som beskrivs längre fram i programmet beaktas.

⑤ Hammarbyhöjdens entré

För att stärka entrén och förtydliga stråket mot Hammarbyhöjdens centrum, föreslås två nya kvarter i korsningen Palandergatan/Nathorstvägen. Här finns goda förutsättningar för lokaler i bottenvåningen. Med tanke på den visuellt viktiga platsen bör stor vikt läggas på gestaltning av kvarteret. I samband med planarbetet kan ett större grepp tas för att förbättra den lilla parken

i korsningen Olaus Magnus väg/Kalmgatan. Sjudygnsparkeringen bör tas bort och parken få större utrymme. Risk och buller med tanke på närheten till tunnelbanan behöver studeras i detaljplaneskedet, liksom buller från väg. På platsen finns även avluftningsrör till en fjärrvärmearläggning som behöver hanteras.

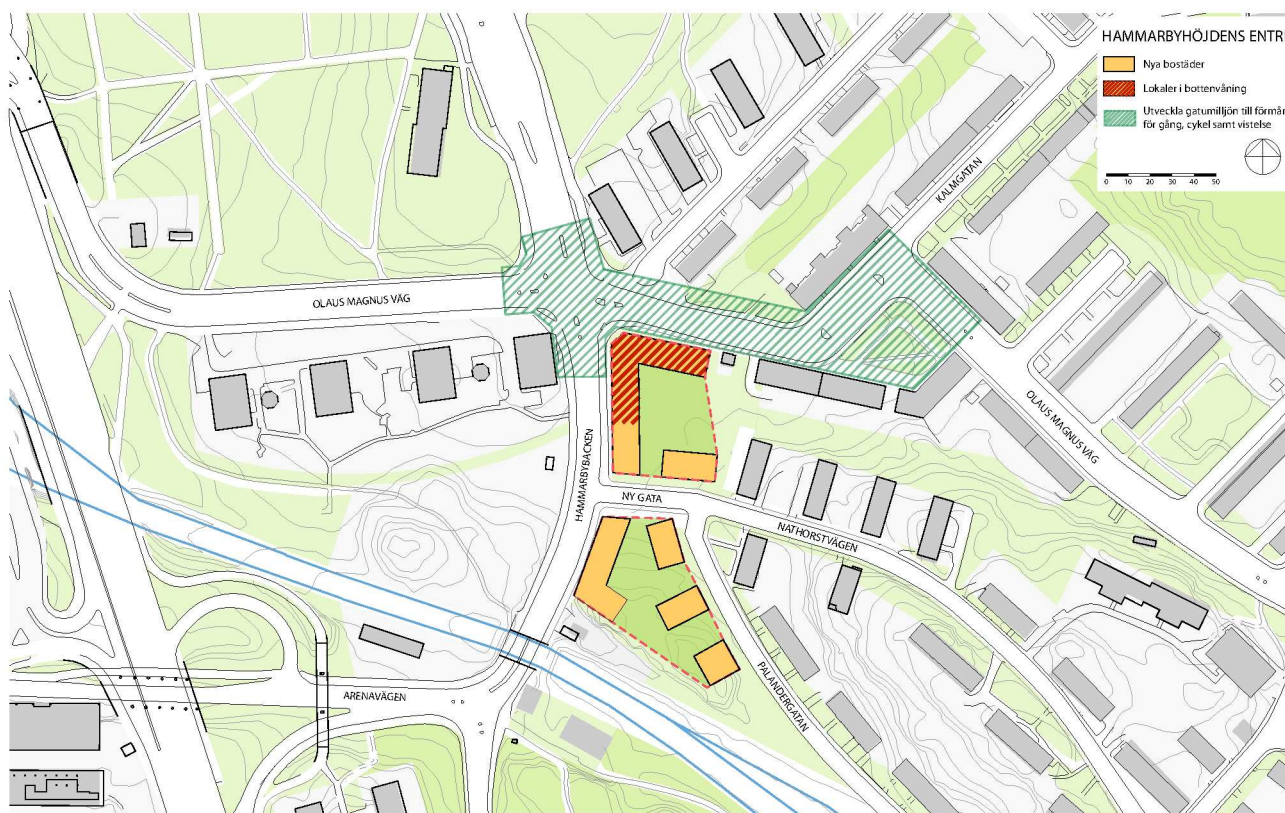

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

⑥ *Sparrmansvägen/Olaus Magnus väg*

Ett nytt hus med lokaler i bottenvåningen kan placeras i korsningen för att förtydliga riktningen längs Sparrmansvägen mot Hammarbyhöjdens centrum. Här finns förutsättningar för lokaler i bottenvåningen. Gatorna kommer att dras om något i samband med genomförandet av en nyligen färdig detaljplan för kvarteret Hydrografen vid korsningen Finn Malmgrens väg/Sparrmansvägen. De husen kommer tillsammans med förtätningen vid Hammarbyhöjdens entré, bilda ett stråk som binder samman Hammarbyhöjdens centrum med Gullmarsplan. I detaljplaneskedet bör de förhållningssätt till kulturhistoriska miljöer som beskrivs längre fram i programmet beaktas.

⑦ *Petrejusvägen*

Hammarbyskolan och Södermalms kristna skola vänder ryggen mot Petrejusvägen. Här föreslås ett mindre bostadshus, som anpassas till befintlig bebyggelse i höjd och gestaltning. Platsen ingår i ett grönområde vilket innebär att det finns lokala ekologiska värden, sociala värden och stadsbildsvärden på platsen. Värdena bedöms ha större bäring på grönområdet som helhet än på den enskilda platsen. I detaljplaneskedet ska de förhållningssätt till kulturhistoriska miljöer som beskrivs längre fram i programmet beaktas.

⑧ *Lidköpingsvägen*

Mellan Lidköpingsvägen och kvarteret Skaradjäknen föreslås ett nytt bostadshus. Det är stora höjdskillnader på platsen och huset hamnar i suterräng. Infart till garage kan anordnas från Skarabacken. Parkvägen som går från Garagevägen till Tidaholmsparken ska finnas kvar. I detaljplaneskedet behöver suterrängvåningens utformning mot parkvägen studeras, så att det inte blir en otrygg baksida. I detaljplaneskedet behöver även solstudier göras för att se hur den nya bebyggelsen påverkar den befintliga i kvarteret Skaradjäknen. I detaljplaneskedet ska de förhållningssätt till kulturhistoriska miljöer som beskrivs längre fram i programmet beaktas. Det finns också stora ekologiska kommunala värden på platsen, som behöver utredas närmare i detaljplaneskedet. Bebyggelsen bör anpassas så att landskapsformen på platsen blir fortsatt tydlig.

⑨ *Garagevägen*

Den storskaliga miljön längs Garagevägen mildras genom nya bostadshus som placeras vid gatan. I detaljplaneskedet behöver risk och buller studeras med tanke på närheten till Hammarbydepån. Trafikbuller behöver också utredas. Längs Garagevägen finns också anledning att studera möjligheten till lokaler i bottenvåningen. Bebyggelsen bör anpassas så att landskapsformen på platsen blir fortsatt tydlig. Delar av platsen ingår i ett område som har ett stort kommunalt ekologiskt värde, även det behöver utredas i detaljplaneskedet.

⑩ *Åstorpsringen*

I korsningen Fyrskoppsvägen/Åstorpsringen föreslås ett nytt bostadshus som minskar Åstorpsringens storskalighet. På platsen finns idag en parkering, men marken ägs av Stockholms stad. I detaljplaneskedet behöver cykelbanans dragnings längs Åstorpsringen studeras.

11 Björkhagens centrum

Hela Björkhagens centrum ses över, med möjligheter till förtätningar på flera platser. Malmövägen behöver förtydligas som centrumgata och möjligheten att uppföra byggnader på

båda sidor, med lokaler i bottenvåningen, bör studeras. Svenska Bostäder, som äger Björkhagens centrum, ser möjligheter att förtäta centrum med omkring 200 nya bostäder. Utöver det finns möjligheter till nya byggnader på

Idéskiss över utvecklingen av Björkhagens centrum. Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Stockholms stads mark. En förtätning skulle förbättra kundunderlaget avsevärt. Förtätningen i Björkhagens centrum sker troligen i flera olika detaljplaner, i nära samarbete med bland andra SL och Svenska Bostäder. Kulturhistoriska värden måste särskilt studeras i detaljplaneskedet. Närheten till det blåklassade skivhuset och Markuskyrkan, som också skyddas av kulturminneslagen, måste beaktas. Bebyggelse som placeras nära tunnelbanan behöver studeras utifrån risk- och bulleraspekter.

12 Östra Nytorps Gärde (Ystadsvägen)

En mindre förtätning med stadsvillor i 3-4 våningar föreslås längs Ystadsvägen på östra delen av Nytorps Gärde. De nya husen placeras med mellanrum som gör parken väl synlig. Här ligger en stor dagvattenledning som behöver hanteras. Dagvattenledningen är kostsam att flytta, men en öppen dagvattenhantering på platsen är ett alternativ. Genom att lägga dagvattenhanteringen i ytläge kan en vattenpark skapas på Nytorps Gärde, som kan hantera dagvatten även från de nya hushållen i området. I detaljplaneskedet behöver förhållandet mellan kvartersmark och park studeras särskilt. Garage kan troligen placeras under mark, men om det påverkar utformningen mot parken måste andra alternativ övervägas.

FÖRSKOLOR OCH SKOLA

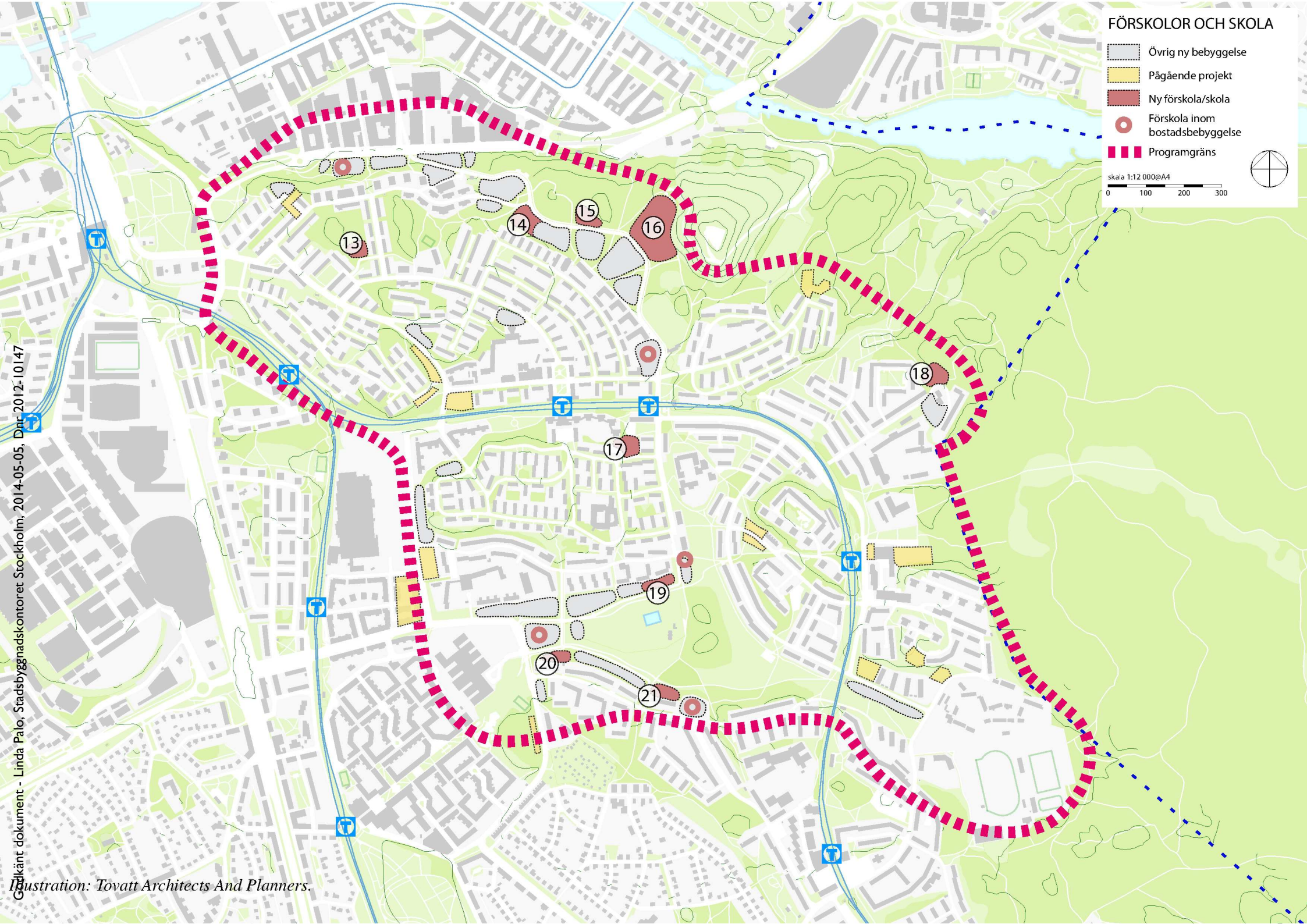
- Övrig ny bebyggelse
- Pågående projekt
- Ny förskola/skola
- Förskola inom bostadsbebyggelse
- Programgräns

skala 1:12 000@A4
0 100 200 300

Öppenkänt dokument - Linda Palo, Stadsbyggnadskontoret Stockholm, 2014-05-05, Dnr 2012-10147

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Förskolor och skola

Åtta nya fristående förskolor och en ny grundskola föreslås inom programområdet. Förskolorna har sammanlagt 52 avdelningar, vilket innebär att både det befintliga och det tillkommande behovet av förskolor täcks för 2 000 bostäder. Utöver de fristående förskolorna föreslås förskolor i bottenvåningarna på fyra platser: i ett av de nya kvarteren i Hammarbyskogen, i det större kvarteret på Nytorps Gärde samt i de högre husen på Nytorps Gärde.

13 Förskolan Galgbacken

I södra delen av Galgbacken föreslås en förskola med sex avdelningar. Infart till förskolan kan anordnas genom en kvartersgata mellan Sparfvenfeltsgatan och Strahlenbergsgatan. Kvartersgatan blir inte allmänt tillgänglig utan används endast för förskolans behov. Byggnaden ska placeras på den flackare delen av Galgbacken, så att växtlighet sparas i så stor utsträckning som möjligt. I detaljplaneskedet behöver Galgbackens betydelse för det ekologiska spridningssambandet utredas i detalj. Även påverkan på de omkringliggande bostäderna, tillfart med mera, behöver utredas.

14 15 Hammarbyskogen

I det nya bostadsområdet i Hammarbyskogen föreslås två friliggande förskolor. Den ena hamnar utanför korsningen Johan Printz väg/ Per Lindeströms väg. Förskolan får tillfart från den nya gatan genom Hammarbyskogen. Här finns utrymme för en förskola med sex avdelningar. Den andra placeras mellan Solberget och Lejonberget. Den ersätter förskolan Sjöfararen som behöver flyttas för att skapa en ny entré till Hammarbyskogen. Här finns utrymme för åtta avdelningar. Förskolan placeras så att både Solberget och Lejonberget blir fortsatt tillgängligt för allmänheten. En liten våtmark ligger intill platsen. I detaljplaneskedet ska förskolans placering studeras utifrån möjligheten att våtmarken ska finnas kvar.

16 Ny grundskola

I Hammarbyskogen föreslås också en ny grundskola. Mark avsätts för en skola som kan ta emot uppemot 1 000 elever, både från Hammarbyhöjden och från Hammarby Sjästad. Utbildningsförvaltningen ansvarar för storlek och utbyggnad av skolan. I detaljplaneskedet behöver det ekologiska sambandet studeras i detalj och träd som ska sparas för att bevara sambandet behöver ges skyddsbestämmelser på plankartan. Vidare behöver skolgårdens storlek studeras i förhållande till hur många elever som skolan ska ta emot.

17 Alingsåsvägen vid Plommonparken

En ny förskola med sex avdelningar föreslås på Alingsåsvägen intill Plommonparken. Närheten till parken är en fördel, även om förskolan får en egen gård. Byggnaden placeras mot gatan för att underlätta för transporter. Platsen är en del av den öppna strukturen i stadsdelarna och ingår i ett område som har stort kommunalt ekologiskt värde. Här finns ett ekområde värderat som klass 3. I detaljplaneskedet behöver naturytan väster om förskolan hanteras. För att få lämpliga fastighetsbildningar kan det vara nödvändigt att justera in den kvarvarande delen av Hammarbyhöjden 1:1 i någon av de omkringliggande fastigheterna.

18 Vid kv Snöfallet

Den pågående planläggningen för bostäder föreslås ersättas av en förskola med sex avdelningar. I detaljplaneskedet ska platsen utredas från grunden utifrån de synpunkter som kom in under samrådet för bostäder.

19 Norra Nytorps Gärde

En förskola med sex avdelningar föreslås som ersättning för den paviljong som ligger på norra Nytorps Gärde idag (vid Ulricehamnsvägen). Förskolan flyttas något åt väster. Förskolans förhållande till Nytorps Gärde och till den befintliga bebyggelsen behöver studeras i detaljplaneskedet.

20 Västra Nytorps Gärde

En förskola med sex avdelningar föreslås mot Åstorpsringen. I detaljplaneskedet måste bullerfrågan utredas, troligen behöver en förskolebyggnad placeras så att en tystare miljö skapas mot gårdssidan. Även siktlinjerna från sjukhusparken över Åstorpsringen och mot Nytorps Gärde behöver studeras.

21 Södra Nytorps Gärde

Intill fastigheterna Stenshuvud 3 och 4 föreslås en förskola med åtta avdelningar. Angöring sker från den nya gatan i södra delen av Nytorps Gärde. I detaljplaneskedet behöver förskolans förhållande till parken studeras.

Bedömningsgrunder för ej utpekade områden

Om platser som inte pekats ut i programmet blir aktuella för planändring, exempelvis på privat mark som inte har behandlats i programmet, kommer de att bedömas utifrån Promenadstaden och andra styrdokument samt utifrån följande kriterier:

- Områdesanalys
- Tidig dialog med medborgare
- Förhållningssätt kulturhistoriska miljöer

Förhållningssätt kulturhistoriska miljöer

När förtätning sker i befintliga bebyggelsemiljöer bör den nya bebyggelsen ur kulturmiljöhänsyn utformas med hänsyn till det befintliga. För lamell- och punkthusbebyggelse i park bör följande riktlinjer gälla:

- Ny byggnad bör placeras med hänsyn till lamellhustankarna om ljus och luft mellan husen samt med förgårdsmark
- Hänsyn bör tas till parkmarken: rörelsestråk, siktlinjer, naturformationer och träd
- Placeringen bör ta hänsyn till hur befintliga hus samspelar med topografin och i vissa fall är avsedda att synas på håll
- Ny byggnad bör anpassas till angränsande bebyggelse vad gäller storlek; volym och höjd
- Minsta möjliga ingrepp i topografin bör eftersträvas
- Hårdgjorda ytor bör minimeras och markbehandlingen hållas enkel

Arbetsplatser

Arbetsplatser föreslås på flera platser i programmet. Den största framtida arbetsplatsen är den nya skolan, samt de nya förskolorna. Utöver offentliga funktioner som ger arbetstillfällen föreslås lokaler i bottenvåningen på ett antal platser. Dessa lokaler kan användas både som butikslokaler och som kontor. Störst potential till nya kontor finns vid överdäckningen av Hammarbyvägen. Två nya kontorshus föreslås i ändarna av överdäckningen.

Parkering

Det generella parkeringstalet inom programområdet föreslås till 0,6 parkeringsplatser per lägenhet inklusive besöksparkering. Parkering ska anordnas i garage under mark inom den egna fastigheten. Parkeringstalet bygger på en bedömning utifrån tillgången till kollektivtrafik och närheten till innerstaden. Parkeringstalet kan i respektive projekt diskuteras utifrån begreppet gröna parkeringstal. Det innebär att parkeringstalet kan bli lägre i utbyte mot exempelvis medlemskap i en bilpool. I detaljplaneskedet kan möjligheten att anordna parkering under Hammarbyhöjdens IP studeras.

För cykel är parkeringstalet inom programområdet 4,0 platser per lägenhet. Minst hälften av platserna ska anordnas i låsbara utrymmen. Cykelparkering bör anordnas på ett sätt så att cykeln är lättåtkomlig, i attraktiva cykelrum i markplan eller med en kortare ramp utan brant lutning.

Hållbar utveckling

I Hammarbyhöjden och Björkhagen finns ett generellt intresse för hållbar utveckling och ekologiskt långsiktiga projekt. Med ekobyen Understenshöjden finns även en tradition att förverkliga de frågorna. Det är lämpligt att driva frågan vidare i detaljplaneskede och i ett eller flera av projekten studera exempelvis miljöcertifiering av hus och stadsdelar eller påverkan på ekosystemtjänster.

Dagvattenstrategi

En översiktlig dagvattenstrategi som redovisar förutsättningarna för en hållbar dagvattenhantering tas fram i det fortsatta programarbetet. Dagvattenstrategin ska visa på lämpliga platser för fördröjning, redovisa förutsättningarna för en hållbar dagvattenhantering med hänsyn till ett framtida förändrat klimat. Den ska även redovisa hur den planerade bebyggelsen i programmet påverkar möjligheten att uppnå god vattenstatus i berörda vattenförekomster. Dagvattenstrategin blir ett viktigt underlag för kommande detaljplaner.

KONSEKVENSER

Behovsbedömning

Stadsbyggnadskontoret bedömer att programmet och efterföljande detaljplaners genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL (2010) 4 kap 34§ eller MB 6 kap 11§ att en miljöbedömning behöver göras.

Programmet överensstämmer med gällande översiktsplan och följer Den gröna promenadstadens intentioner med gröna promenader och mötesplatser. Däremot går programmet emot Stockholms stads miljöprogram. Ett grönområde av regionalt intresse tas i anspråk för bebyggelse men det bedöms ha mindre påverkan på den regionala grönstrukturen. Programområdet tangerar Nacka kommungräns, men bedöms inte beröra Nacka kommun. Programmet bedöms inte strida mot några andra kommunala eller nationella riktlinjer, lagar eller förordningar. Programmet berör inte område av nationell, gemenskaps- eller internationell skyddsstatus. Den planerade verksamheten bedöms inte medföra väsentlig påverkan på miljö, kulturarv eller människors hälsa.

De frågor som har betydelse för programmet är främst naturmiljö, rekreation, buller, risk samt dagvatten. Frågorna har lyfts i programmet och kommer att studeras mer ingående i efterföljande detaljplaner.

Rekreation och socialt liv

Tillgången till natur- och friluftsområden, stadsdelsparker och lekplatser kommer att vara oförändrat god i programområdet. Där nya bostäder byggs föreslås samtidigt nya parker. Programets föreslagna utveckling av parkmiljöerna, med gröna promenader och mötesplatser, förstärker de gröna sambanden i stadsdelarna.

Hammarbyskogen är ett värdefullt rekreationsområde. Programmets genomförande innebär att karaktären i området ändras. Samtidigt skapas andra värden, inte minst i form av en bättre koppling och tydligare samband till Hammarby Sjöstad och Söderstaden. Den nya gatan och överdäckningen kommer att göra det lättare att ta sig mellan stadsdelarna. Lutningarna blir mindre branta och det smala, osäkra övergångsstället över Hammarbyvägen ersätts med en tryggare. De bullriga miljöerna närmast Hammarbyvägen försvinner. Den nya skolan och idrottsplatsen kan bli en samlingsplats för barn och ungdomar från båda stadsdelarna. Entréerna till Nackareservatet stärks. De värden som förloras i Hammarbyskogen finns kvar i Nackareservatet, även om avståndet blir något längre. Nackareservatet fortsätter att vara en viktig tillgång för rekreation och naturupplevelser för boende i hela programområdet. Bedömningen är att de värden som skapas är större än de värden som går förlorade.

Bebyggelsen på Nytorps Gärde placeras i gärdets västra del. De nya husen förbättrar det storskaliga gaturummet kring Åstorpsringen och mot Dalens sjukhus. De binder också samman Hammarbyhöjden och Björkhagen med Blåsut och på sikt även med Söderstaden på ett tydligare sätt. Parkyta tas i anspråk för bebyggelse, men samtidigt skapas ett parkrum som är mindre stört av buller. De gator som föreslås mot parken blir främst tillfartsvägar till de nya husen, småskaliga gator med blandade funktioner och låga hastigheter. Nytorps Gärde används idag inte till sin fulla potential. Genom att skapa möjligheter att förstärka parken med nya funktioner kan fler människor nyttja parkrummet. Parken är omkring 20 hektar stor idag. Programmets genomförande skulle innebära att parkrummet krymper till omkring 16 hektar. Funktionen som stadsdelspark kommer inte att ändras.

Idrott

Tillgången till bollplaner kommer fortsätta att vara god i programområdet, även när grusplanen på Nytorps Gärde försvinner. På Kärrtorps IP finns till sommaren 2014 tre 11-mannaplaner med konstgräs. På Nytorps Gärde förstärks idrottsfunktionerna med ett utvecklat bad, aktiviteter riktade mot flickor och konstgräs på den mindre grusplanen.

Barnperspektiv

Flera nya förskolor och en ny skola förbättrar förutsättningarna för barnomsorg och utbildning i stadsdelarna. De barn som bor eller går på förskolan i närheten av Hammarbyskogen kommer att få något längre till skogsmiljöer, men både Solberget och Lejonberget kommer att finnas kvar som platser för äventyr. Generellt kan också sägas att miljöer med sparad natur mellan husen gör att det sällan är långt för barn till närmaste skogsliknande miljö. Barnen som går i Nytorpsskolan och som har utomhusidrott på Nytorps Gärde kommer att få lite längre till parken. På det stora hela bedöms programförslaget inte ha någon större negativ påverkan på barnens liv i Hammarbyhöjden och Björkhagen.

Natur och ekologi

De ekologiska sambanden blir svagare i och med programmets genomförande, men spridningssambandet bedöms inte brytas. Det samband som går längs förkastningsbranten mellan Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad får mindre betydelse när Hammarbyskogen bebyggs. Gullpigan och Galgbacken får större betydelse för de ekologiska spridningssambanden och där kan även förstärknings-

åtgärder göras. Viss ekologisk spridning kan även förekomma i en parkmiljö på en framtida överdäckning.

I Hammarbyskogen, men även på platser inom befintlig bebyggelse, föreslås värdekärnor tas i anspråk för ny bebyggelse. Det innebär att ekologiskt värdefulla miljöer försvinner till förmån för bostäder. På varje plats har en avvägning gjorts mellan den ekologiskt värdefulla miljön och intentionerna i Promenadstaden samt de bostadspolitiska målen.

Trafik och tillgänglighet

En bilförbindelse mellan Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad avlastar det lokala vägnätet i Hammarbyhöjden. Överdäckningen av Hammarbyvägen och den nya gatan mellan Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad får flera positiva konsekvenser. Även om lutningen på gatan inte når full tillgänglighet på 5%, så förbättras tillgängligheten jämfört med dagens situation. Det blir lättare att ta sig längs sträckan om man har rörelsehinder, cyklar eller kör barnvagn. Huvudcykelstråket mellan Hammarbyhöjden och Hammarbyvägen förstärks och blir mer trafiksäker.

Fastighetsintrång

Den nya gatans koppling på Kalmgatan kommer att kräva att ett mindre intrång görs på fastigheterna Lysmasken 3 och 4.

Risk

Länsstyrelsen rekommenderar att en riskanalys ska tas fram vid detaljplaner som ligger mindre än 150 meter från transportled för farligt gods. 40 meter närmast transportleden ska hållas fritt från bebyggelse. Även tunnelbanan utgör ett riskobjekt, med tanke på möjliga avåkningar. Rekommenderat avstånd från tunnelbanan är 25 meter. Avstånden kan minska om särskilda utredningar görs i detaljplaneskedet, som visar på åtgärder för att minska risken.

Riskfrågan berörs på fyra platser i programområdet. Dels föreslås en överdäckning kantad av bostäder vid Hammarbyvägen. En överdäckning måste föregås av en detaljerad riskutredning som säkerställer vilket avstånd som är lämpligt att hålla mellan byggnader och gata. För befintliga bostäder och verksamheter kommer risksituationen att förbättras avsevärt med en överdäckning. Utöver överdäckningen föreslås nya bostäder på två platser intill tunnelbanan, plats nr 5 vid Hammarbyhöjdens entré och vid Björkhagens centrum. Riskfrågan behöver även utredas på plats nr 9, vid Garagevägen.

Buller

Genomförandet av den föreslagna överdäckningen av Hammarbyvägen skulle avsevärt förbättra bullersituationen för boende i norra programområdet.

För nybyggnation av bostäder gäller följande riktvärden för buller från trafik

30 dBA ekvivalent nivå inomhus
45 dBA maximalnivå inomhus nattetid
55 dBA ekvivalent nivå utomhus vid fasad
70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad.

Avsteg från riktvärdena kan göras om minst hälften av boningsrummen anordnas mot en så kallad tyst sida.

För Hammarbydepån gäller Naturvårdsverkets riktvärden för extern industribuller.

	Dag 07-18	Kväll 18-22	Natt 22-07
Bostäder	50 dBA	45 dBA	40 dBA

Trafikbuller på skolgård och förskolegårdar bör inte överstiga 55 dBA ekvivalent ljudnivå. I detaljplaneskedet ska bullerfrågan utredas och gällande riktlinjer uppnås eller avstegsfall redovisas.

Markföroreningar

Förekomst av markföroreningar ska utredas i detaljplaneskedet för respektive plats där misstanke om föroreningar finns. Vid behov ska marken saneras. Även om marken tidigare är sanerad kan det bli aktuellt med ytterligare sanering om exploateringen innebär att markanvändningen förändras till en känsligare klass.

Luftföroreningar och partiklar

En överdäckning ger alltid ökade halter luftföroreningar vid tunnelmynningen. Programmet föreslår inga bostäder där mynningarna placeras och det ligger inte heller i dagsläget några bostäder i det direkta närområdet. För de bostäder som ligger närmast Hammarbyvägen (vid Kalmgatan) kommer luftkvaliteten troligen att förbättras vid en överdäckning. Den exakta påverkan som en överdäckning får på närområdet utreds närmare i detaljplaneskedet.

Dagvatten

Dagvattenhanteringen kommer att utredas för hela programområdet i syfte att få fram en strategi och en helhetssyn. Utredningen blir sedan vägledande i respektive detaljplan.

Promenadstaden – översiktsplan för Stockholm och det bostadspolitiska målet

Programförslaget stämmer bra överens med riktlinjerna i Promenadstaden och föreslår hur man kan använda sig av strategierna i Den gröna promenadstaden. Programmets genomförande innebär en ökning av antalet bostäder och en tätare stadsmiljö i ett område som ligger mycket nära dagens innerstad. Kopplingarna till intilliggande stadsdelar stärks och underlaget för lokal service blir bättre. Förslaget på 2 100 - 2 600 nya lägenheter är ett gott tillskott till det bostadspolitiska målet att planlägga för 140 000 nya lägenheter fram till år 2030.

Kulturhistoria

Programförslaget bedöms inte ha någon negativ påverkan på bebyggelsens kulturhistoriska värde. Ny bebyggelse i befintligt bestånd ska anpassas till omkringliggande bebyggelse i skala och utformning, något som det finns flera goda exempel på inom programområdet.

Nytorps Gärde har ett kulturhistoriskt värde som en park planerad i Stockholmsstilen. I västra delen av parken kommer den karaktären att ändras. Traditionen med parkstråk som binder samman staden förstärks genom den föreslagna parkstrategin.

Hållbar utveckling

Promenadstaden - översiktsplan för Stockholm är stadens strategi för att uppnå en långsiktigt hållbar stadsutveckling. Programmet följer översiktsplanen och anses därför bidra till detta. Förtätningar i centrala lägen, nära till kollektivtrafik, skapar bra förutsättningar för ett samhälle där bilen inte har samma betydelse som idag.

Miljöprogrammet är ett annat styrdokument som hanterar begreppet hållbar utveckling. Här bryter områdesprogrammet mot ett av de delmål som stadsbyggnadsnämnden särskilt berörs av. I Hammarbyskogen tas markområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden och för rekreation i anspråk för bebyggelse. Ur ett hållbarhetsperspektiv finns ändå stora värden i de förtätningar som föreslås i programmet. Bedömningen blir att värdet av att bygga ihop Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad, få bort bullret och riskerna vid Hammarbyvägen och skapa plats för en ny skola, är större än de värden som går förlorade.

STADSBYGGNADSPROCESSEN

Programmet är på samråd mellan den 6 maj och den 29 augusti 2014. Under samrådet kommer ett samrådsmöte att hållas, där intresserade personer kan komma och diskutera programförslaget med tjänstemän från Stockholms stad. En särskild dialog kommer att föras med de boende angående Nytorps Gärdes framtida parkfunktioner. Efter samrådet kommer ett särskilt parkprogram för parkens utveckling tas fram.

När samrådet är slut sammanställs de inkomna synpunkterna och presenteras för ansvariga politiker i stadsbyggnadsnämnden. Programmet kan komma att omarbetas innan det godkänns av stadsbyggnadsnämnden. Ett områdesprogram är ingen juridiskt bindande handling och beslutet kan därför inte överklagas.

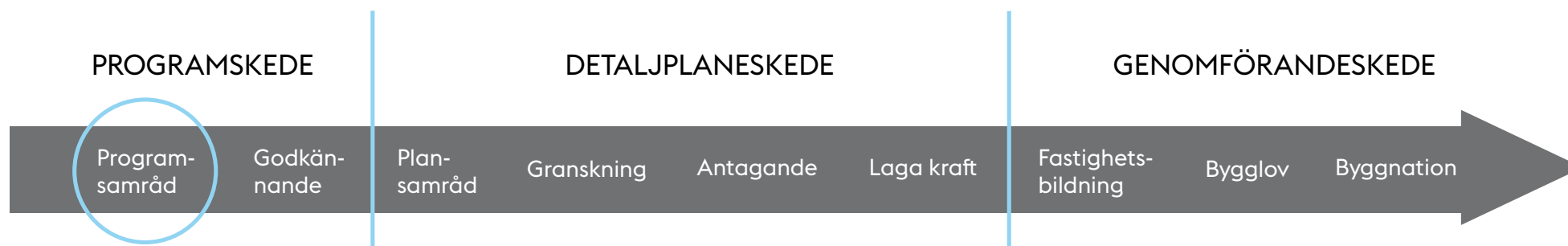
Detaljplanerna i programområdet kommer att göras etappvis. Exploateringsnämnden ansvarar för stadens markinnehav och anvisar mark till det byggbolag som avses bebygga marken. När en markanvisning görs skickas samtidigt en begäran om planändring till stadsbyggnads-

nämnden, som ger stadsbyggnadskontoret i uppdrag att upprätta en ny detaljplan. Detaljplanerna kommer sedan att samrådas med allmänhet och remissinstanser och ställas ut på granskning innan de antas av stadsbyggnadsnämnden eller kommunfullmäktige.

Tidplan

Programmet är på samråd mellan den 6 maj och den 29 augusti 2014. Därefter sammanställs och presenteras de inkomna synpunkterna för politikerna i stadsbyggnadsnämnden.

Efter eventuella omarbetningar godkänns programmet av stadsbyggnadsnämnden under det första kvartalet 2015. Programmet väntas utmynna i ett flertal detaljplaner, som genomförs etappvis.

Programmet har tagits fram av:

Linda Palo, projektledare stadsbyggnadskontoret
Niklas Zetterberg, biträdande projektledare sbk
Per-Olof Jägbeck, projektledare exploateringskontoret
Hanna Andersson, projektledare exploateringskontoret
Sofia Brydolf, exploateringskontoret landskap
Pierre Savard, exploateringskontoret trafik
Birgitta Nylander, exploateringskontoret byggprojektledare
Inger Bogne, Skarpnäcks stadsdelsförvaltning
Karl Malmberg, miljöförvaltningen
David Neuschütz, Tovatt Architects and Planners
Sofia Sandqvist, Tengbom
Jesper Skiöld, Atkins

Intern referensgrupp i tidigt skede:

Maria Klavdianou Lundell, idrottsförvaltningen
Ulf Sankell, idrottsförvaltningen
Åsa Berglind, utbildningsförvaltningen
Anna Rygård, kulturförvaltningen
Stefan Båmstedt, fastighetskontoret
Emma Sundström, trafikkontoret

Foto (om inget annat anges): Lennart Johansson, stadsbyggnadskontoret.

Kartor till områdesanalysen har tagits fram av Nyréns Arkitektkontor, Atkins och Ekologigruppen.

Kartor och illustrationer till programförslaget har tagits fram av Tovatt Architects And Planners.

